هەرێمی کوردستان - عێراق
سەرۆکایەتی ئەنجومەنی وەزیران
سکرتاریەتی ئەنجومەن

إقليم كوردستان - العراق
رئاسة مجلس الوزراء
سكرتارية المجلس

Kurdistan Regional Government
Council of Ministers

No: ژمارە: ٤٤٩٢
Date: ٢٠٢٠/٧/٢٩ رێکەوت: ٢٧٢٠/ ٥/ ٧ ی کوردی خەرمانان

بۆ/ بەڕێز وەزیری هەرێم بۆ کاروباری پەرلەمان

بابەت/ بڕیاری کۆبوونەوەی ئەنجومەنی وەزیران

هاوپێچ وێنەی بڕیاری کۆبوونەوەی ژمارە (٣٤)ی ئەنجومەنی وەزیران لە ڕۆژی ٢٠٢٠/٧/١٥ بە ژمارە (٧٢) دەنێرین بۆتان تایبەت بە پەسەندکردنی پڕۆژە یاسای (فرۆشتن و بەکرێدانی مایەکانی دەوڵەت لە هەرێمی کوردستان-عێراق)، بە مەبەستی ئاراستەکردنی بۆ پەرلەمانی کوردستان. وێنەیەکی پڕۆژە یاساکە بە هەردوو زمانی کوردی و عەرەبی هاوپێچی ئەم نووسراوەیە.

لەگەڵ ڕێزدا.

<u>هاوپێچ:</u>
بڕیاری ئەنجومەنی وەزیران ژمارە (٧٢) لە ٢٠٢٠/٧/١٥ و هاوپێچەکەی.

د. ئامانج ڕەحیم
سکرتێری ئەنجومەنی وەزیران

Council of Ministers, Kurdistan Street, Erbil, Kurdistan Region, Iraq
Phone: +964 (066) 2220210 – 2230247 – 2230248
cm@gov.krd
www.gov.krd
هەرێمی کوردستان – هەولێر – شەقامی کوردستان – ئەنجومەنی وەزیران
تەلەفۆن: ٢٢٣٠٢٤٨ – ٢٢٣٠٢٤٧ – ٢٢٢٠٢١٠ (٠٦٦) ٩٦٤+

No:

Date:

ژمارە:

ڕێکەوت: / / ٢٧ی کوردی

وێنەیەك بۆ:

- سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان/ دیوان، لەگەڵ ڕێزدا.
- سەرۆکایەتی ئەنجومەنی دادوەری لە هەرێمی کوردستان، لەگەڵ ڕێزدا.
- نووسینگەی تایبەتی بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەنی وەزیران، لەگەڵ ڕێزدا.
- نووسینگەی تایبەتی بەڕێز جێگری سەرۆکی ئەنجومەنی وەزیران، لەگەڵ ڕێزدا.
- دیوانی چاودێری دارایی لە هەرێمی کوردستان، لەگەڵ ڕێزدا.
- دەستەی دەسپاکی لە هەرێمی کوردستان، لەگەڵ ڕێزدا.
- گشت وەزارەتەکان/ نووسینگەی تایبەتی بەڕێز وەزیر، لەگەڵ ڕێزدا.
- نووسینگەی بەڕێز وەزیری هەرێم بۆ بەڕێوەبردنی دۆسێی دانوستان لەگەڵ حکومەتی فیدراڵی، لەگەڵ ڕێزدا.
- ئەنجومەنی ئاسایشی هەرێمی کوردستان، لەگەڵ ڕێزدا.
- دەزگای ئاسایشی هەرێمی کوردستان، لەگەڵ ڕێزدا.
- سەرۆکایەتی دیوانی ئەنجومەنی وەزیران، لەگەڵ ڕێزدا.
- فەرمانگەی هەماهەنگی و بەدواداچوون، لەگەڵ ڕێزدا.
- فەرمانگەی پەیوەندییەکانی دەرەوە، لەگەڵ ڕێزدا.
- فەرمانگەی میدیا و زانیاری، لەگەڵ ڕێزدا.
- سکرتاریەتی ئەنجومەنی ئابووری، لەگەڵ ڕێزدا.
- نووسینگەی بەڕێز وتەبێژی فەرمی حکومەتی هەرێمی کوردستان، لەگەڵ ڕێزدا.
- پارێزگاکانی هەرێمی کوردستان و ئیدارەی گەرمیان و ڕاپەڕین، لەگەڵ ڕێزدا.
- نوێنەرایەتی حکومەتی هەرێمی کوردستان لە بەغدا، لەگەڵ ڕێزدا.
- گشت دەستە و فەرمانگە و لایەنەکانی نەبەستراو بە وەزارەت، لەگەڵ ڕێزدا.
- سکرتاریەتی ئەنجومەنی وەزیران/ لەگەڵ بەراییەکان، لەگەڵ ڕێزدا.
- خولاو.

هەرێمی کوردستان/ عێراق

ئەنجومەنی وەزیران

إقليم كوردستان/ العراق

مجلس الوزراء

بڕیاری ئەنجومەنی وەزیران
ژمارە (٧٢) لە ٢٠٢٠/٧/١٥

پشتبەست بە ئەحکامی ماددەی (هەشتەم) لە یاسای ئەنجوومەنی وەزیرانی هەرێمی کوردستان ژمارە (٣)ی ساڵی ١٩٩٢ هەموارکراو، و لەبەر ڕۆشنایی کۆنووسی کۆبوونەوەی ئاسایی ئەنجومەنی وەزیران ژمارە (٣٤) لە ٢٠٢٠/٧/١٥، ئەنجومەنی وەزیران بڕیاری دا بە:

١. پەسەندکردنی (پرۆژە یاسای نوێی فرۆشتن و بە کرێدانی مایەکانی دەوڵەت لە هەرێمی کوردستان).

٢. ئاڕاستەکردنی پرۆژە یاسای پەسەندکراو لە بڕگەی (١)ی سەرەوە بۆ پەرلەمانی کوردستان لە ڕێگەی بەڕێز وەزیری هەرێم بۆ کاروباری پەرلەمان.

مەسرور بارزانی

سەرۆکی ئەنجومەنی وەزیران

هەرێمی کوردستان ـ عێراق
سەرۆکایەتی ئەنجومەنی وەزیران
وەزیری هەرێم بۆ کاروباری پەرلەمان
نووسینگەی وەزیر

Kurdistan Regional Government
Council of Ministers

إقليم كوردستان ـ العراق
رئاسة مجلس الوزراء
وزير الإقليم لشؤون البرلمان
مكتب وزير

ژمارە: ٤٥٨١
No:

ڕێکەوت: ١٩ / ٨ / ٢٠٢٠ ی ٢٧٢٠ کوردی
Date: ٢٠٢٠/٨/١٠

بۆ/ سەرۆکایەتی پەرلەمانی کوردستان-عیراق

ب / پرۆژە یاسا

پەرلەمانی کوردستان - عێراق
هاتوو
ژمارە ٩٧٤/٢/٤
ڕۆژ ٢٠٢٠/٨/١٩

هـاوپێچ لـەگـەڵ نووسراومـاندا بریاری ژمارە (٧٢) ی ئەنجومەنی وەزیران لە ڕێکەوتی ٢٠٢٠/٧/١٥ تایبەت بە پەسەندکردنی پرۆژە یاسای (فرۆشتن و بەکرێدانی مایەکانی دەوڵەت لە هەرێمی کوردستان-عیراق) بە هەردوو زمانی (کوردی و عەرەبی) بۆتان ڕەوانە دەکەین .

لەگەڵ ڕێزدا...

د. ڤالا فەرید ابراهیم
وەزیـری هەرێـم بۆکاروبـاری پـەرلەمان
٢٠٢٠ / /

وێنەیەک بۆ:
- سەرۆکایەتی ئەنجومەنی وەزیران/ سەرۆکایەتی دیوان لەگەل بەرابیەکان...بۆ ئاگاداریتان ، لەگەل ڕێزدا
- سەرۆکایەتی ئەنجومەنی وەزیران/ سکرتاریەتی ئەنجومەنلەگەل بەرابیەکان ...بۆ ئاگاداریتان، لەگەل ڕێزدا.
- خولاو.

پرۆژە

یاسای فرۆشتن و بەکرێدانی مایەکانی دەوڵەت

لە هەرێمی کوردستان - عێراق

دەروازەی یەکەم

بنەما سەرەکییەکان

ماددەی ١

یەکەم– حوکمەکانی ئەم ئاسایە پیادە دەکرێن بەسەر مایە گوێزراوە و نەگوێزراوەکانی دەوڵەت لە کاتی فرۆشتنیان یان بەکرێدانیان، مەگەر یاسا بەپێچەوانەی ئەمە دەق بکات.

دووەم– دەستەواژەی (مایەکانی دەوڵەت) مایەکانی کەرتی گشتی دەگرێتەوە لەهەر شوێنێکی ئەم یاسایەدا هاتبێت.

ماددەی ٢

نابێت مایەکانی دەوڵەت بفرۆشرێت یان بەکرێ بدرێت تەنها ئەگەر وەزیری تایبەتمەند یان سەرۆکی لایەنی نەبەستراوە بە وەزارەت یان ئەو کەسەی هەر کامیان بێت تەخویلی دەکات بڕیاری فرۆشتن یان بەکرێدانیان بدات، لە کاتی هاتنەدی بەرژەوەندیی گشتی، بەو مەرجەی لە بڕیارەکە جۆر و ئاکار و بڕی ئەو مایانە دیار بکرێت کە دەویسترێن بفرۆشرێن یان بەکرێ بدرێن.

ماددەی ٣

فرۆشتن و بەکرێدانی مایەکانی دەوڵەت لە رێگەی زیادکردنی ئاشکراوە دەبێت بەپێی ئەو رێکارانەی لەم یاسایەدا دیارکراون، مەگەر یاسا بە پێچەوانەی دەق بکات.

ماددەی ٤

کارمەندانی وەزارەت و ئەو لایەنانەی نەبەستراوەن بە وەزارەت یان کەرتی گشتی ئەوانەی بڕیاری فرۆشتن یان بەکرێدانی مایەی ئەو لایەنەیانداوە کە کارمەندن لەلایان هەروەها ئەندامانی هەردوو لیژنەی مەزەندەکردن و فرۆشتن و بەکرێدان بۆیان نییە ئەو مایانە بکڕن یان بەکرێ بگرن لە ڕێگەی زیادکردنی ئاشکراوە ئەم حوکمەش بەسەر هاوسەرەکان و خزمە نزیکەکانیان تا پلەی چوارەم پیادە دەکرێت.

ماددەی ٥

کەسی غەیرە عێراقی بۆی نییە مایەیەك لە مایە نەگوێزراوەکانی دەوڵەت بکرێت لەگەڵ ڕەچاوکردنی حوکمەکانی یاسای وەبەرهێنان ی بەرکار لە هەرێمی کوردستان – عێراق.

دەروازەی دووەم

فرۆشتن و بەکرێدانی مایە نەگوێزراوەکانی دەوڵەت بەزیادکردنی ئاشکرا

بەشی یەکەم

لیژنەکانی مەزەندەکردن و فرۆشتن و بەکرێدان

ماددەی ٦

فرۆشتن و بەکرێدانی مایە نەگوێزراوەکانی دەوڵەت لە ڕێگەی ئەو لیژنانەوە ئەنجام دەدرێت کە بە بڕیاری وەزیری تایبەتمەند یان سەرۆکی لایەنی نەبەستراوە بە وەزارەت یان ئەو کەسەی هەر کامیان بێت تەخویلی دەکات، پێکدەهێنرێت.

ماددەی ٧

یەکەم- لیژنەی مەزەندەکردن لە (٣) سێ فەرمانبەری خاوەن شارەزایی پێکدەهێنرێت کە وەزیفەی هیچ کامیان لە پلەی پێنجەم کەمتر نەبێت.

دووەم- فەرمانبەرێك لە فەرمانگەی تۆمارکردنی خانووبەرە و فەرمانبەرێکی ژمێرکاری لە کارمەندانی وەزارەتی دارایی وئابوری هاوەڵی ئەو لیژنەیە دەکات کە لە بڕگەی (یەکەم)ی ئەم ماددەیە دەقی لەسەرکراوە.

سێیەم- لیژنە بۆی هەیە پشت بە شارەزاییکی پسپۆڕ ببەستێت.

ماددەی ٨

ئەو لیژنەیەی لە ماددەی (٧)ی ئەم یاسایە دەقی لەسەرکراوە ئەمانەی خوارەوە لەئەستۆ دەگرێت:

یەکەم- دەرخستەکردنی (الکشف) مایە نەگوێزراوەکە بۆ دیارکردنی ژمارە و پێگە و رەگەز و جۆر و سنوور و ئاکارەکانی، و پێکهاتەکانی و رووبەرەکەی لەگەڵ چەسپاندنی ئەو شتانەی لەسەری دروستکراون یان چێندراون یان روێندراون.

دووەم- مەزەندەکردنی بەهای مایە نەگوێزراوەکە یان بەرامبەری بەکرێدانی ساڵانەی، لیژنەش لەم بارەیەوە بەرچاوڕوونی وەردەگرێت لەو بەهایەی لە لایەن فەرمانگەی خانووبەرەوە بۆی مەزەندەکراوە هەروەها لە بەهای ئەو خانووبەرانەی دەکەونە تەنیشتی یان هاوشێوەن لەگەڵی یان بەرامبەرەکانی راستەقینەی فرۆشتی یان بەکرێدانی ساڵانەی یان مەزەندەکراو بۆ مەبەستەکانی باج، هەروەها لیژنە بۆی هەیە پشت بەو شارەزایانە ببەستێت کە پێی باشە و بڕیارەکەی بە رێککەوتن یان بەزۆرینە وەردەگرێت.

سێیەم- لیژنە کۆنووسێك رێکدەخات ئەو زانیارییانە لەخۆ دەگرێت کە لە هەردوو بڕگەی (یەکەم) و (دووەم)ی ئەم ماددەیە دەقیان لەسەرکراوە و لە لایەن ئەندامانی لیژنە و فەرمانبەری تۆمارکردنی خانووبەرە و فەرمانبەری ژمێریاری لە وەزارەتی دارایی و ئابوری و شارەزایان، ئەگەر هەبن، واژوو دەکرێت، ئەم مەزەندەکردنەش بنبڕ نابێت تەنها لە دوای پەسەندکردنی نەبێت لە لایەن وەزیری تایبەتمەند یان سەرۆکی لایەنی نەبەستراوە بە وەزارەت یان ئەو کەسەی هەر کامیان بێت تەخویلی دەکات.

ماددەی ۹

لیژنەی فرۆشتن و بەکرێدان لە (۳) سێ فەرمانبەری خاوەن شارەزایی پێکدەهێنرێت کە ناونیشانی وەزیفی هەر یەکێکیان لە بەڕێوەبەر یان سەرۆکی تێبینەران کەمتر نەبێت یان لەوانەی ڕاژەی وەزیفیان کەمتر نەبێت لە (۱۰) دە ساڵ، ئەم لیژنەیەش ڕێکارەکانی فرۆشتنی مایە نەگوێزراوەکان یان بەکرێدانیان بەپێی حوکمەکانی ئەم یاسایە لەئەستۆ دەگرێت.

ماددەی ۱۰

نابێت نێوانی ئەندامێتی لیژنەی (مەزەندەکردن)ی پێکهێنراو بەپێی ماددەی (۷/یەکەم) و لیژنەی (فرۆشتن و بەکرێدان)ی پێکهێنراو بەپێی ماددەی (۹)ی ئەم یاسایە، کۆبکرێتەوە.

ماددەی ۱۱

یەکەم- کرێی خزمەتگوزاریی بەرێژەی (۲٪) دوو لەسەدی بەرامبەرەکانی فرۆشتن یان بەکرێدانی ئەو مایانەی حوکمەکانی ئەم یاسایە دەیانگرێتەوە لە کڕیار یان کرێچی وەردەگیرێت.

دووەم- ئەو بڕە پارانەی لە برگەی (یەکەم)ی ئەم ماددەیە دەقیان لەسەرکراوە گشت ئەو خەرجییانەی پێویستن بۆ ئامادەکردنی مایەکە بۆ فرۆشتن یان بەکرێدان دەبڕدرێت لە نێوانیشیاندا کرێی ڕاگەیاندن و بانگەوازکردن و کرێی لیژنەکانی دەرخستەکردن (الکشف) و مەزەندەکردن و فرۆشتن و بەکرێدان.

سێیەم- کرێیەك دەبەخشرێتە ئەندامانی هەردوو لیژنەی دەرخستەکردن (الکشف) و مەزەندەکردن و فرۆشتن و بەکرێدانی مایە گوێزراوە و نەگوێزراوەکانی دەوڵەت ئەوەی مەزەندە دەکرێت یان دەفرۆشرێت یان بەکرێ دەدرێت، بە بڕی (۱۰۰۰۰) دە هەزار دینار بۆ هەر یەکێکیان و (۵۰۰۰) پێنج هەزار دینار بۆ هەر یەك لە فەرمانبەری فەرمانگەی تۆمارکردنی خانووبەرە و نوێنەری وەزارەتی دارایی و ئابوری ئەگەر خانووبەرەکە هی وەزارەتی دارایی نەبێت، و بۆ کەسی شارەزا و سکرتێری لیژنە و ئەمینداری سندوق و شوفێرە هاوەڵەکانی لیژنە بەرامبەر بە هەر کۆنووسێکی مەزەندەکردنی پەسەندکراو کە لیژنە ڕێکیدەخات یان لیستێکی زیادکردن کە لیژنەی فرۆشتن و بەکرێدان ڕێکیدەخات و کۆی گشتی ئەو کرێیانەی

دەبەخشرێتە هەر ئەندامێك لە ئەندامانی ئەو لیژنانەی لەم بڕگەیە دەقیان لەسـەرکراوە مانگانـە نابێت لە (٤٠٠,٠٠٠) چوار سەد هەزار دینار زیاتر بێت، و بۆ هەر هاوەڵێکیش مانگانە نابێت لە (٢٠٠,٠٠٠) دوو سەد هەزار دینار زیاتر بێت.

چوارەم- ئـەو بانگـەوازکارەی هەڵدەسـتێت بـە بانگـەوازکردن بەمەبەسـتی فرۆشـتن یـان بەکرێدانی مایە گوێزراوە یان نەگوێزراوەکانی دەوڵەت کرێی بانگەوازکردنی پێ دەبەخشـرێت بە بڕی (٥٠٠٠) پێنج هەزار دینار لە بڕی هەر حاڵەتێکی فرۆشتن یان بەکرێدان بەو مەرجـەی مانگانە لە (١٥٠٠٠٠) سەد و پەنجا هەزار دینار زیاتر نەبێت.

پێنجەم- ئەنجومەنی وەزیـران بـۆی هەیـە ئـەو کرێیانـەی لـە هـەردوو بڕگـەی (سـێیەم) و (چوارەم)ی ئەم ماددەیە دەقیان لەسەرکراوە هەموار بکات هەر کاتێك پێویست بێت.

شەشەم-

أ- ئەو بڕەی دەمێنێتەوە لە کرێی خزمەتگوزاریی لەدوای لێبڕینی ئەو کرێ و خەرجییانـەی لە بڕگەکانی (دووەم) و (سێیەم) و (چوارەم)ی ئەم ماددەیە دەقیان لەسەرکراوە هەروەها ئـەو کرێ و خەرجییانەی لەو حاڵەتانە باسکراون کە تیایاندا فرۆشتن یان بەکرێدان نابێت لە حاڵەتی نەبوونی کەسێك نیازی کڕین یان بەکرێدانی هەبێت، ئەوا دابەش دەکرێت بەسەر فەرمانبـەرانی ئـەو فەرمانگەیـەی فرۆشـتن و بەکرێـدانی مایەکـە لەئەسـتۆ دەگرێـت لەگـەڵ فەرمانبـەرە یارمەتیدەرەکان پاڵپشت بە رێکسازییەك کـە وەزیـری تایبەتمەنـد دەری دەکـات و نابێـت ئـەم کرێیانە لەگەڵ کرێی دیکەی هاوشـێوە کۆبکرێنـەوە کـە فەرمانبـەرانی ئـەو فەرمانگەیـە وەری دەگرن.

ب- لەو رێژەیەی لە بەندی (أ)ی ئەم بڕگەیە باسکراوە کرێی بڵاوکردنـەوە و راگەیانـدنی ئەو حاڵەتانە وەردەگیرێت کە تیایاندا فرۆشتن یان بەکرێدان ناکرێت لەبـەر نـەبوونی کەسـێك نیازی هەبێت.

حەوتەم- حوکمەکانی ئەم ماددەیە پیادە دەکرێت بەسەر لیژنەکانی مەزەندەکردن و فرۆشتن و بەکرێدانی مایە گوێزراوە و نەگوێزراوەکان ئەوانەی لە وەزارەتی ئەوقاف و کاروباری ئـاینی پێکدەهێنرێن هەروەها بەسەر ئەو فەرمانبەرانەی هاوەڵی ئەم لیژنانەش دەکەن.

بەشی دووەم

ڕێکارەکانی فرۆشتن و بەکرێدانی مایە نەگوێزراوەکان

ماددەی ١٢

ڕێکارەکانی فرۆشتن و بەکرێدانی مایە نەگوێزراوەکان بەم شێوەیەی خوارەوە دەبێت:

یەکەم- لیژنەی فرۆشتن و بەکرێدانی مایە نەگوێزراوەکان لیستی زیادکرنێک ڕێکدەخات لەبەر ڕۆشنایی ئەو ئاکارانەی خانووبەرەکە ئەوانەی لە لایەن لیژنەی مەزەندەکردنەوە چەسپێندراون.

دووەم- ئەگەر ئەو مایە نەگوێزراوانەی دەویستزێن بفرۆشرێن یان بەکرێ بدرێن فرەبن ئەوا بۆ هەر یەکێکیان لیستێکی زیادکردن ڕێکدەخرێت.

سێیەم-

أ- ڕاگەیاندن دەکرێت بۆ فرۆشتن یان بەکرێدانی مایەی نەگوێزراوە بەزیادکردنی ئاشکرا لە دوو ڕۆژنامەی ڕۆژانە، یەکێکیان لە هەولێر دەردەچێت و ئەوەی دیکە لە ناوەندی ئەو پارێزگایەی زیادکردنەکەی تیادا ئەنجام دەدرێت، و وێنەیەك لە ڕاگەیاندنەکە لەو فەرمانگەیە هەڵدەواسرێت کە هەڵدەستێت بە فرۆشتن یان بەکرێدانی و وێنەیەکی دیکەش لە دەرگاکەی هەڵدەواسرێت، و هەروەها لیژنە، وێرای ئەمە، بۆی هەیە بڕیار بدات ڕاگەیاندنەکە بڵاوبکاتەوە و پەخشی بکات لە ڕێگەی ئامرازەکانی دیکەی ڕاگەیاندن ئەگەر وای بینی بەرژەوەندیی گشتی ئەمە دەخوازێت.

ب- ئەو مایە نەگوێزراوەی بەرامبەری مەزەندەکراوی بەکرێدانی ساڵانەی کەمتر بێت لە (٥٠٠٠٠٠) پێنج سەد هەزار دینار بەدەر دەکرێت لە ڕاگەیاندن.

چوارەم-

أ- ڕاگەیاندنەکە گشت ئاکارەکانی مایە نەگوێزراوەکە لەخۆ دەگرێت ئەوانەی لەو کۆنووسە چەسپێندراون کە لەلایەن لیژنەی مەزەندەکردنەوە ڕێکخراوە لەگەڵ ڕۆژی زیادکردن و کاژێر و ڕێکەوت و مەرجەکانی بەشداریکردن تیایدا و ئەو شوێنەی تیایدا زیادکردنەکە ئەنجام دەدرێت و بڕی ئەو بارمتانەی (تأمینات) پێویستە سپاردە بکرێن.

ب- فرۆشتن یان بەکرێدانی مایە نەگوێزراوەکە بەگوێرەی ئەو ریزبەندییەی لە راگەیاندنەکە هاتووە ئەنجام دەدرێت.

پێنجەم- لیستی زیادکردنەکە بەکراوەیی دادەندرێت بۆ ماوەی (٣٠) سی رۆژ لەو رۆژەی دەکەوێتە دوای بڵاوکردنەوەی راگەیاندنەکە دەستپێدەکات، و پێویستە لەسەر ئەو کەسانەی نیازی کڕین یان بەکرێگرتنیان لەوانەی مافی بەخاوەنبوون یان بەکرێگرتنیان هەیە سەردانی فەرمانگەی تایبەتمەند بکەن بۆ دەربڕینی نیازی کڕین یان بەکرێگرتن بەو مەرجەی هەر یەکێکیان بەر لە بەشداریکردنی لە زیادکردنەکە بارمتەیەك (تأمینات) سپاردە بکات کەمتر نەبێت لە (٢٠٪) بیست لەسەدی بەهای مەزەندەکراو لە حاڵەتی فرۆشتن یان لە بەرامبەری بەکرێدان بۆ تەواوی ماوەکەی لە حاڵەتی بەکرێدانی.

شەشەم- زیادکردنی فرۆشتن یان بەکرێدان تەنها لە بازنەی ئەو یەکە کارگێڕییە دەکرێت کە مایە نەگوێزراوەکەی تێدایە و وەزیری تایبەتمەند یان سەرۆکی لایەنی نەبەستراوە بە وەزارەت یان ئەو کەسەی هەر کامیان بێت تەخویلی دەکات بۆی هەیە لە کاتی پێویستی بڕیار بدات زیادکردنەکە لە ناوەندی ئەو پارێزگایە بکرێت کە مایە نەگوێزراوەکەی تێدایە.

حەوتەم- لە رۆژی دوای کۆتایی هاتنی ئەو ماوەیەی لە برگەی (پێنجەم)ی ئەم ماددەیە دەقی لەسەرکراوە لەو کات و شوێنەی دیارکراون بۆ فرۆشتن یان بەکرێدان بانگەواز دەکرێت بۆ بەشداریکردن لە زیادکردنەکە بەو مەرجەی بانگەوازەکە وەسفکردنێکی تەواوی ئەو مایە نەگوێزراوەیە لەخۆ بگرێت کە دەویسترێت بفرۆشرێت یان بەکرێ بدرێت.

هەشتەم- زیادکردنەکە بە ئاشکرا دەبێت و ناکرێتەوە بەکەمتر لە (٧٠٪) حەفتا لەسەدی بەهای مەزەندەکراو ئینجا لیژنەی فرۆشتن یان بەکرێدان بڕیاری ئیحالەکردنی دەدات بۆ کۆتا کەسی زیادکار، و ئەو خستنەڕووەی هیچی لەسەر زیاد ناکرێت لە ماوەی (٥) پێنج خولەك بە کۆتایی زیادکردنەکە دادەندرێت.

نۆیەم-

أ- دەکرێت خستنەسەر (ضم) بکرێت لەسەر بەرامبەری دواین زیادکردن لە ماوەی (٥) پێنج رۆژی کار لە رێکەوتی ئیحالەکردن بەو مەرجەی کەمتر نەبێت لە (١٥٪) پازدە لەسەدی دواین ئەو بەرامبەرەی زیادکردنەکە پێی گەیشتووە، لەو کاتەش راگەیاندن دەکرێت بۆ کردنەوەی زیادکردنێکی نوێ لەماوەی (٧) حەوت رۆژ لەو رۆژە دەستپێدەکات کە دەکەوێتە

دوای رۆژی بڵاوکردنەوەی ڕاگەیاندنەکە لە ڕۆژنامە، ئینجا لەدوای ئیحالە دەکرێت و نابێت خستنەسەر بکرێت لەسەر کۆتا بەرامبەری زیادکردنەکە.

ب- داواکاری خستنەسەر لەسەر زیادکردن قەبوڵ ناکرێت تەنها لە دوای وەرگرتنی بارمتە یاساییەکان نەبێت بەپێی ئەو ڕێژانەی لەو بەرامبەرە دیارکراون کە کەسی داواکاری خستنەسەرەکە خستوویەتیەڕوو.

ماددەی ١٣

یەکەم- ئەگەر بەرامبەری فرۆشتن یان بەکرێدانی مایەی نەگوێزراوە لە ئەنجامی زیادکردنی ئاشکرا نەگەیشتە ئەو بەهایەی بۆی مەزەندەکراوە لەلایەن لیژنەی مەزەندەکردنەوە ئەوا زیادکردنەکە بۆ ماوەی (١٥) پازدە ڕۆژ درێژ دەکرێتەوە، لەو ڕۆژە دەستپێدەکات کە دەکەوێتە ڕۆژی دوای بڵاوکردنەوەی ڕاگەیاندنەکە لە ڕۆژنامە یان ڕۆژی دوای ڕێکەوتی دەرچوونی لە حاڵەتی بڵاونەکردنەوەی.

دووەم-

أ- ئەگەر بەرامبەری فرۆشتن یان بەکرێدانی مایەی نەگوێزراوە لە ئەنجامی زیادکردنی دووەم نەگەیشتە (٨٠٪) هەشتا لە سەدی بەهای مەزەندەکراو بۆی ئەوا لە لایەن لیژنەیەکی دیکە مەزەندەکردنی بۆ دەکرێتەوە کە بەپێی حوکمەکانی ماددەی (٧)ی ئەم یاسایە پێکدەهێنرێت و ڕاگەیاندن دەکرێت بۆ ئەنجامدانی زیادکردنێکی نوێ.

ب- لە کاتی نەگەیشتنی بەرامبەری فرۆشتن یان بەرامبەری بەکرێدان بە (٨٠٪) هەشتا لەسەدی بەهای مەزەندەکراوی جاری دووەم ئەوا پرسەکە دەخرێتە بەردەم وەزیر یان سەرۆکی لایەنی نەبەستراوە بە وەزارەت بۆ ڕاوەستان لەسەر هۆیەکان و چارەسەرکردنیان یان هەڵوەشاندنەوەی زیادکردنی ئاشکرا.

ماددەی ١٤

ئیحالەکردن لە کاتی فرۆشتن یان بەکرێدان بنبڕ نابێت تەنها لە دوای پەسەندی کردنی نەبێت لە لایەن وەزیری تایبەتمەند یان سەرۆکی لایەنی نەبەستراوە بە وەزارەت یان ئەو کەسەی هەر کامیان بێت تەخویلی دەکات.

ماددەی ١٥

یەکەم-

أ- لەگەڵ رەچاوکردنی حوکمەکانی ماددەی (١٢)ی ئەم یاسایە راگەیاندن دەکرێت بۆ فرۆشتنی خانوو یان شووقە یان زەوی وزاری نیشتەجێبوون کە رووبەری لە (٣٠٠م) سێ سەد مەتر زیاتر نییە ئەوانەی مولکی دەوڵەتن لە نێوانیشیاندا مایەکانی دەوڵەتی سەر بە دیوانەکانی ئەوقاف جگە لەو زەوییانەی بەشێوەیەکی دروست (صحیح) یان نەوەیی (ذري) وەقفکراون، بۆ کارمەندانی دەوڵەت یان کەرتی گشتی لە هەرێم، بەو مەرجەی پێشەنگی بۆ ئەوانە بێت کە هاوسەرگیرییان کردووە و خۆیان یان هاوسەرەکانیان یان منداڵە ناکامەکانیان یان ئەوانەی غەیری خۆیان بەخێودەکەن بەپێی بڕیارێکی دادگەریی بنبڕ خانووێك یان شووقەیەك یان زەوییێکی نیشتەجێبوونیان نییە بەشێوەی سەربەخۆ و پێشتر یەکەیەکی نیشتەجێبوون یان پارچە زەوییان لە دەوڵەت یان لە کۆمەڵە هەرەوەزییەکان وەرنەگرتووە، فرۆشتنەکەش یەکەمجار لە نێوان کارمەندانی یەك وەزارەت دەکرێت لەگەڵ پێدانی پێشەنگی بە کارمەندانی ئەو فەرمانگەیەی خانووەکان یان شووقەکان یان زەوییەکانی نیشتەجێبوونی بۆ دەگەڕێتەوە، وە ئەگەر هیچ کارمەندێکی وەزارەت یان فەرمانگەی پەیوەندار نەهاتەپێش یان هەندێکیان مانەوە ئەوا سەرلەنوێ راگەیاندنی فرۆشتنی بۆ دەکرێت بە سەرجەم کارمەندانی دەوڵەت لە هەرێم و لە راگەیاندنەکەش ئاماژە دەکرێت بەوەی لە حاڵەتی نەبوونی کەسێك لەنێوانیاندا کە نیازی کڕینی هەبێت یان بەشێکیان مانەوە ئەوا سەرلەنوێ راگەیاندنی فرۆشتنی بۆ دەکرێت بە سەرجەم هاووڵاتیان ئەوانەی مەرجەکانی بەخاوەنبوونیان تێدایە.

ب- حوکمەکانی بەندی (أ)ی بڕگەی (یەکەم)ی ئەم ماددەیە پیادە دەکرێت لەسەر ئەو فەرمانبەرانەی نیشتەجێ بووینە لەناو یەکەی نیشتەجێبوونی سەر بە فەرمانگەی دیارکراو ئینجا گواستراونەتەوە بۆ فەرمانگەی دیکە لەناو هەمان وەزارەت لەسەر بنەما پێویستییەکانی کار، هەتا نیشتەجێی ئەو خانووانە مابنەوە.

دووەم- فەرمانبەری خانەنشینکراو بۆی هەیە بەشداری بکات لە زیادکردنی تەرخانکراو بۆ سەرجەمی کارمەندانی دەوڵەت لە هەرێم بۆ فرۆشتنی ئەو خانووبەرانەی نیشتەجێبوونن کە لە بەندی (أ)ی بڕگەی (یەکەم)ی ئەم ماددەیە روونکراونەتەوە لە حاڵەتی بوونی مەرجەکان تیایدا، بەڵام ئەگەر بە فیعلی نیشتەجێی خانووەکە بێت بەشێوەیەکی یاسایی لە کاتی فرۆشتنی خانووەکە ئەوا هەمان مامەڵەی کارمەندی ئەو فەرمانگەیەی بۆ دەکرێت کە خانووەکەی بۆ

دەگەڕێتەوە سەبارەت بە بەشداریکردن لە زیادکردنی ئاشکرا ئەگەر پێشتر ڕاستەوخۆ بەر لە خانەنشینکردنی سەر بەم فەرمانگەیە بووبێت بەو مەرجەی بەشێوەیەکی نووسراو بەڵێن بدات بە چۆلکردنی خانووەکە لە ماوەی (٦) شەش مانگ لە ڕێکەوتی وەرگرتنی بڕیاری ئیحالەکردنی زیادکردنەکە بۆ کەسێکی غەیر ئەو، بۆ پلەی بنبڕی و بەپێچەوانەی بەزۆرەکی خانووەکەی پێی چۆل دەکرێت لە لایەن بەڕێوەبەرایەتیی جێبەجێکردنی تایبەتمەندەوە بەبێ پێدانی هیچ ماوەیەکی چاوەڕوانکردنی دیکە.

سێیەم- ئەو پشکە هاوبەشانەی ناو خانووبەرەکانی نیشتەجێبوونی نەشیاو بۆ ئیفرازکردن بەدەر دەکرێن لە حوکمی بڕگەی (یەکەم)ی ئەم ماددەیە بەجۆرێك ڕاگەیاندنی فرۆشتنی بۆ دەکرێت بۆ سەرجەم هاوڵاتیان.

ماددەی ١٦

وەزیری تایبەتمەند یان سەرۆکی لایەنی نەبەستراوە بە وەزارەت یان ئەو کەسەی هەر کامیان بێت تەخویلی دەکات دەسەڵاتی هەیە ڕاگەیاندن بکات لەسەر دروستکردنی مافەکانی بانەوانیی لەسەر مایە نەگوێزراوەکان بۆ مەبەستەکانی چالاکی بازرگانی و پیشەسازی و وەبەرهێنان لە ڕێگەی زیادکردنی ئاشکراوە بەهەمان ئەو ڕێکارانەی لە ماددەی (١٢)ی ئەم یاسایەدا دەقیان لەسەرکراوە و بەم شێوەیەی خوارەوە:

یەکەم- بەو مەرجەی ماوەی بانەوانیی زیاتر نەبێت لە (بیست و پێنج) ساڵی نەشیاو بۆ نوێکردنەوە کە لە دوایدا بیناکارییەکان دەبنە موڵکی لایەنی خاوەندار بەبێ بەرامبەر.

دووەم- بەرامبەری بانەوایی ساڵانە وەردەگیرێت بەو مەرجەی هەر پێنج ساڵ جارێك لە ڕێکەوتی بەستنی گرێبەستی بانەوانیی پێداچوونەوەی پێدا بکرێت، و ئەمەش بە ڕێنمایی ڕێکدەخرێت کە وەزیری پەیوەندار دەری دەکات.

سێیەم- کەسی بانەوانکار پابەند دەبێت بە دروستکردنی بیناکارییەکان لەو ماوەیەی لە گرێبەستی بانەوانیی دیارکراوە و ڕەزامەندی لەسەردراوە لەلایەن وەزیری تایبەتمەند یان سەرۆکی لایەنی نەبەستراوە بە وەزارەت یان ئەو کەسەی هەر کامیان بێت تەخویلی دەکات لەگەڵ پێشکەشکردنی بارمتەیەکی کۆتایی کە هاوتا بێت لەگەڵ (٥٪) پێنج لە سەدی بەهای تەواوی بڕە پارەی زیادکردنەکە لە بڕی تەواوی ماوەی گرێبەستەکە بۆ مسۆگەرکردنی چاك

جێبەجێکردن و بەدرێژایی ماوەی گرێبەستەکە بەرکار دەبێت، لەگەڵ نوێکردنەوەی ئەم گەرەنتییە بەر لە سەرەتای ساڵانی دواتر گرێبەستەکە، و نابێت ئەم گەرەنتییە دەستی لەسەر لابردرێت تەنها لەدوای کۆتایی هاتنی ماوەی گرێبەستە پێڕاگەیاندراوەکە نەبێت، وە لە حاڵەتی دروست نەکردن لەو ماوەیەدا ئەوا بڕە پارەکەی گەرەنتی دەستی بەسەردادەگیرێت و گرێبەستی بانەوانیش بە هەڵوەشاوە لەقەڵەم دەدرێت و ئەو بیناکارییەی هەیە دەبێتە مولکی لایەنی خاوەندار بەبێ بەرامبەر.

چوارەم- ئەگەر کەسی بانەوانیکار دوابکەوێت لە دانەوەی بەرامبەری ساڵانە لە وادەی دیارکراودا ئەوا وەزیر یان سەرۆکی لایەنی نەبەستراوە بە وەزارەت بۆی هەیە وەرگرتنی ئەو بەرامبەرە بۆ ماوەیەکی گونجاو لە رێکەوتی شایستەبوونی دوابخات لەم حاڵەتەش سوودی دواکەوتن بەرێژەی (٧٪)ی حەوت لە سەدی بەرامبەری شایستە دەخرێتە ئەستۆی کەسی بانەوانیکار. وە ئەگەر ئەمە دووبارە بێتەوە ئەوا وەزیری تایبەتمەند یان سەرۆکی لایەنی نەبەستراوە بە وەزارەت بۆی هەیە گرێبەستی بانەوانیی هەڵبوەشێنێتەوە و بیناکارییەکان دەبێتە مولکی لایەنی خاوەندار بەبێ بەرامبەر.

بەشی سێیەم

دانەوەی بەرامبەر

لقی یەکەم

دانەوەی بەرامبەری فرۆشتنی مایەی نەگوێزراوە

ماددەی ١٧

یەکەم- کڕیار پابەند دەبێت بەدانەوەی بەرامبەری فرۆشتنی مایەی نەگوێزراوە بەیەکجار لە ماوەی (٣٠) سی رۆژ لە رێکەوتی ئیحالەکردنی بنبڕ.

دووەم- وەزیری تایبەتمەند یان سەرۆکی لایەنی نەبەستراوە بە وەزارەت یان ئەو کەسەی هەر کامیان بێت تەخویلی دەکات بۆی هەیە رەزامەندی بدات لەسەر دانەوەی بەرامبەری فرۆشتن بەشێوەی قیست بەپێی ئەمانەی خوارەوە:

أ- نیوەی بەرامبەری فرۆشتن و تەواوی خەرجییەکان لە ماوەی (٣٠) سی رۆژ لە ڕێکەوتی ئیحالەکردنی بنبڕ.

ب- باقی بەرامبەری فرۆشتن بە چەند قیستێك کە لە (٥) پێنج قیست زیاتر نەبێت، و وادەی دوایین قیست نەگاتە زیاتر لە (٣) سێ ساڵ لەو ڕێکەوتەی لە بەندی (أ)ی ئەم برگەیە دیارکراوە.

سێیەم- ئەو حوکمانەی دادین پیادە دەکرێت لەکاتی فرۆشتنی خانووبەرەی نیشتەجێبوونی موڵکی دەوڵەت یان کەرتی گشتی بە کارمەندانی لە کاتی دانەوەی بەرامبەری فرۆشتنەکەی:

أ- ڕێژەی بارمتەکان (٥٪) پێنج لە سەدی بەهای مەزەندەکراوی یەکە یان پارچە زەوی نیشتەجێبوون دەبێت.

ب- ڕێژەی (٥٪) پێنج لەسەدی بەرامبەری فرۆشراوەکە وەردەگیرێت وەك پێشەکی و باقیەکەی بە قیستی ساڵانەی یەکسان بۆ ماوەی (١٠) دە ساڵ لە ڕێکەوتی فرۆشتنەکە دەدرێتەوە.

چوارەم- سەرۆکی ئەنجومەنی وەزیران یان ئەوەی تەخویلی دەکات بۆی هەیە ئەو قیستانەی شایستەن لەسەر پرۆژەکانی پیشەسازی و کشتوکاڵ ئەوانەی بەپێی حوکمەکانی ئەم یاسایە فرۆشراون دووبارە وادەکانیان دابڕێژێتەوە بەو شێوەیەی ماوەی قیستکردنەکە زیاد بکات ئەگەر پاڵپشت بێت بە راسپاردەی لیژنەیەکی تایبەتمەند کە بەفەرمانی سەرۆکی ئەنجومەنی وەزیران یان ئەوەی تەخویلی دەکات پێکدەهێنرێت بۆی دەرکەوت پاساو یان بارودۆخی واهەیە پێویست بەمە دەکات، و بەو سوودەی دواکەوتنە کە بانکە حکومییەکان وەریدەگرن بەگوێرەی سروشتی خانووبەرە فرۆشراوەکە.

ماددەی ١٨

یەکەم- ئەگەر کڕیار دوابکەوێت لە دانەوەی یەکێك لە قیستەکانی لە وادەی خۆیدا ئەوا وەزیر یان سەرۆکی لایەنی نەبەستراوە بە وەزارەت بۆی هەیە وەرگرتنەوەی ئەو قیستە دوابخات لەسەر داواکاری کڕیار بۆ ماوەیەکی گونجاو لە ڕێکەوتی شایستەبوونی، وە لەم حاڵەتەش ئەو سوودەی دواکەوتنەی بانکە حکومییەکانی وەریدەگرن دەخرێتە ئەستۆی کڕیار بەگوێرەی سروشتی بەکارهێنانی خانووبەرەکە سەبارەت بەو قیستەی شایستەیە لەسەری.

دووەم- ئەگەر دواکەوتنی دانەوە دووبارە بێتەوە ئەوا وەزیری تایبەتمەند یان سەرۆکی لایەنی نەبەستراوە بە وەزارەت یان ئەو کەسەی هەر کامیان بێت تەخویلی دەکات بۆی هەیە بڕیار بدات یان بە قەبولکردنی دانەوەی قیست یان قیستە دواکەوتووەکان ئەگەر وایبینی پێویستییەك هەیە ئەمە بخوازێت لەگەڵ ئەوەی ئەو سوودەی لە برگەی (یەکەم)ی ئەم ماددەیە دەقی لەسەرکراوە بخرێتە سەر قیست یان قیستە دواکەوتووەکان، یان هەڵوەشاندنەوەی بەقیستکردنەکە و ئەوەی ماوە بەیەکجار وەربگرێت.

سێیەم- ئەگەر ئەکرا ئەو قیستانەی دواکەوتوونە وەربگیرێنەوە و بڕیارێك لە وەزیر یان سەرۆکی لایەنی نەبەستراوە بە وەزارەت دراکرا سەبارەت بە هەڵوەشاندنەوەی بەقیستکردنەکە و بەیەکجار وەرگرتنەوەی ئەوەی ماوە ئەوا ئەم ڕێکارەی خوارەوە دەگیرێتەبەر:

أ- ئەگەر خانووبەرەکە لە فەرمانگەی خانووبەرەی تایبەتمەند بەناوی کڕیار تۆمار نەکرابێت ئەوا لە لایەنی خاوەندار دەفرۆشرێت پاڵپشت بە حوکمەکانی ئەم یاسایە لەم حاڵەتەش کڕیاری دووەم بەرامبەری کڕین بەیەکجار دەدات و لە نرخەکەی ئەو قیستانەی مابوونەوە لە ئەستۆی کڕیاری یەکەم لەگەڵ سوودەکانی دوواکەوتن و خەرجییەکانی فرۆشتنی دووەم وەردەگیرێت و ئەو برە پارانەی لێی دراونەتەوە رادەستی کڕیاری یەکەم دەکرێت و ئەوەی دەمێنێتەوە وەك داهاتێك بۆ لایەنی خاوەندار تۆمار دەکرێت.

ب- ئەگەر خانووبەرەکە بەناوی کڕیار تۆمارکرابێت ئەوا بەپێی حوکمەکانی یاسای تۆمارکردنی خانووبەرە ی ژمارە (٤٣)ی ساڵی ١٩٧١، یان هەر یاسایەك جێگەی بگرێتەوە، دەفرۆشرێت لەسەر بنەمای ئەوەی گلدانەوەی بۆکراوە بەحوکمی ڕەهنی تەئمینی لەبری ئەوەی ماوەتەوە لە بەرامبەری فرۆشتنی و ئەو قیستانەی ماونەتەوە لەگەڵ سوودەکان لە نرخەکەی وەردەگیرێت و ئەوەی دەمێنێتەوە لە نرخەکەی رادەستی کڕیار دەکرێت لە لایەن بەڕێوەبەرایەتیی تۆمارکردنی خانووبەرە بەپێی یاسا.

ماددەی ١٩

خانووبەرەی فرۆشراو لە فەرمانگەی تۆمارکردنی خانووبەرە بەناوی کڕیار تۆمار دەکرێت و لە دوای ئیحالەکردنی بنبڕ و دانەوەی تەواوی بەرامبەرەکە و خەرجییەکانی یان ئەو بەشەی پابەندە بەدانەوەی لەگەڵ تەواوی خەرجییەکان لەدوای ڕەزامەندیدان لەسەر بەقیستکردنی

رادەستی دەکرێت و دانەوەی باقی بەرامبەرەکە بەپێی حوکمەکانی ئەم یاسایە ڕێکـدەخرێت، و ئاماژەی گلدانەوە لەسەر خانووبەرەکـە لـە فەرمانگـەی تۆمـارکردنی خانووبـەرەی تایبەتمەنـد دادەندرێت و ئەم ئاماژەیەش بەحوکمی ڕەهنی تەئمینی دەبێت.

لقی دووەم

دانەوەی بەرامبەری بەکرێدانی مایەی نەگوێزراوە

ماددەی ٢٠

یەکەم- کرێچی پابەند دەبێت بە دانەوەی بەرامبەری بەکرێدان لەگەڵ تەواوی خەرجییەکان لە ماوەی (٣٠) سی ڕۆژ لە ڕێکەوتی ئیحالەکردنی بنبڕ ئەگەر ماوەی گرێبەستەکە زیاتر نەبێت لە ساڵێك و وەزیری تایبەتمەند یان سەرۆکی لایەنی نەبەستراوە بە وەزارەت یـان ئـەو کەسـەی هەر کامیان بێت تەخویلی دەکات بۆی هەیە ڕەزامەنـدی بـدات لەسـەر دانـەوەی بەرامبـەری بەکرێدانەکە بەقیست بەم شێوەیەی خوارەوە:

أ- یەك لەسەر سێی بەرامبەری بەکرێدانی ساڵانە لە مـاوەی (٣٠) سـی ڕۆژ لـە ڕێکـەوتی ئیحالەکردنی بنبڕ.

ب- باقی بەرامبەری بەکرێدانی ساڵانە بە چەند قیستێك بەو مەرجەی لە (٤) چوار قیسـت زیاتر نەبێت و وادەی دوایین قیست نەگاتە زیاتر لە (٩) نۆ مانگ لە ڕێکـەوتی دەسـتپێکردنی ماوەی گرێبەستی بەکرێدانەکە.

دووەم- ئەگەر ماوەی گرێبەستی بەکرێدان لـە سـاڵێك زیـاتر بێـت ئـەوا کرێچی پابەنـد دەکرێت بەدانەوەی تەواوی بەرامبەرەکە لەگەڵ خەرجییەکان لـە مـاوەی (٣٠) سـی ڕۆژ لـە ڕێکەوتی ئیحالەکردنی بنبڕ، و وەزیری تایبەتمەند یـان سـەرۆکی لایـەنی نەبەسـتراوە یـان ئـەو کەسەی هەر کامیان بێت تەخویلی دەکـات بـۆی هەیـە ڕەزامەنـدی بـدات لەسـەر دانـەوەی بەرامبەری بەکرێدانەکە بەقیست بەم شێوەیەی خوارەوە:

أ- یەك لەسەر سێی تەواوی بەرامبەری بەکرێدانەکە لە ماوەی (٣٠) سی ڕۆژ لە ڕێکـەوتی ئیحالەکردنی بنبڕ.

ب- باقی بەرامبەرەکە بە چەند قیستێك کە ژمارەیان زیاتر نەبێت لە دووهێندەی ساڵەکانی بەکرێدان بەو مەرجەی دواین قیست بەلای کەم بەر لە کۆتاییهاتنی ماوەی بەکرێدانەکە بە (٦) شەش مانگ بدرێت.

ماددەی ٢١

یەکەم- ئەگەر کرێچی دوابکەوێت لە دانەوەی یەکێك لە قیستەکان لە وادەی خۆی ئەوا ئەو قیستەی دواکەوتووە پێبژاردنێکی دەخرێتە سەر هاوتابێت لەگەڵ نرخی سوودی دواکەوتن ئەوەی بانکە حکومییەکان وەریدەگرن بەگوێرەی سروشتی بەکارهێنانی خانووبەرەکە و ئەگەر ئەمە دووبارە ببێتەوە ئەوا وەزیری تایبەتمەند یان سەرۆکی لایەنی نەبەستراوە بە وەزارەت یان ئەو کەسەی هەر کامیان بێت تەخویلی دەکات بۆی هەیە لە دوای هۆشداریدان بە کرێچی، قیستەکان هەڵبوەشێنێتەوە و ئەوەی ماوە لە بەرامبەری بەکرێدانەکە و پێبژاردنەکە بەوەی هاوتایە لەگەڵ نرخی سوودی شایستەبوو بەیەکجار وەربگرێتەوە بەپێی یاسای وەرگرتنەوەی قەرزە حکومییەکان.

ماددەی ٢٢

بەکرێدراوەکە رادەستی کرێچی ناکرێت بەر لە دانەوەی بەرامبەری بەکرێدانەکە بەپێی حوکمەکانی ماددەی (٢٠)ی ئەم یاسایە.

بەشی چوارەم

پاشگەزبوونەوەی (نکول) کڕیار یان کرێچی

ماددەی ٢٣

یەکەم- ئەگەر کەسی ئیحالەبۆکراو پاشگەز ببێتەوە لە دانەوەی بەرامبەری فرۆشراوەکە و خەرجییەکان لە حاڵەتی فرۆشتن و بەرامبەری بەکرێدان و خەرجییەکان لە حاڵەتی بەکرێدان، ئەوا مایە نەگوێزراوەکە دەخرێتە بەردەم دواین کەسی زیادکار ئەوەی بەر لە کەسی پاشگەزبوو دەستی خۆی کشاندۆتەوە بەو بەرامبەرەی کە خستبوویەڕوو، ئەگەر رازی بێت لەسەر بردنی و

بارمتە یاساییەکانی دا بەپێی ئەو ڕێژانەی دیارکراون لەو بەرامبەرەی خستوویەتیەڕوو، ئەوا کەسی پاشگەزبوو بە بڕیاری لیژنەی فرۆشتن یان بەکرێدان، جیاوازی نێوان هەردوو بەرامبەر لەو بارمتەیەی داویەتی لەئەستۆ دەگرێت لە حاڵەتی فرۆشتن، و جیاوازی نێوان هەردوو بەرامبەر لە بڕی تەواوی ماوەی بەکرێدان لەو بارمتەیەی داویەتی لە ئەستۆ دەگرێت لە حاڵەتی بەکرێدان، ئەگەر بەشی نەکرد ئەوا لە مایەکانی دیکەی، ئەمەش بەپێی حوکمەکانی یاسای وەرگرتنەوەی قەرزە حکومییەکان وەردەگیرێت.

دووەم- ئەگەر کەسی زیادکاری پێش کەسی پاشگەزبوو ڕەتی کردووە مایە نەگوێزراوەکە ببات بەو بەرامبەرەی خستبوویەڕوو، ئەوا سەرلەنوێ زیادکردن ئەنجام دەدرێتەوە پاش بەسەرچوونی ماوەی (١٥) پازدە ڕۆژ لە ڕۆژی دوای بڵاوکردنەوەی ڕاگەیاندنەکە لە ڕۆژنامە دەستپێدەکات لیستی فرۆشتنەکە لەم ماوەیە بە کراوەیی دەبێت و کەسی پاشگەزبوو بە بڕیاری لیژنەی فرۆشتن و بەکرێدان جیاوازی نێوان هەردوو بەرامبەرەکە و خەرجییەکانی دووبارەکردنەوەی زیادکردنەکە لە ئەستۆ دەگرێت و لە بارمتەکەی وەردەگیرێت لە حاڵەتی فرۆشتن، و جیاوازی نێوان هەردوو بەرامبەرەکە لە بڕی تەواوی ماوەی بەکرێدان و خەرجییەکانی دووبارەکردنەوەی زیادکردنەکە لە ئەستۆ دەگرێت و لە بارمتەکەی وەردەگیرێت لە حاڵەتی بەکرێدان، و ئەگەر بەشی نەکرد ئەوا لە مایەکانی دیکەی بەپێی حوکمەکانی یاسای وەرگرتنەوەی قەرزە حکومییەکان.

سێیەم- ئەگەر کەسێك دەستنەکەوت نیازی کڕینی مایە نەگوێزراوەکەی هەبێت لە حاڵەتی فرۆشتن یان کرێچییەك لە حاڵەتی بەکرێدان ئەوا ئەو بارمتانەی کەسی پاشگەزبوو داویەتی دەبێتە داهاتێك بۆ لایەنی خاوەنداری مایە نەگوێزراوەکە، وە ئەگەر کەمتر بێت لە خەرجییەکانی هەردوو زیادکردنەکە ئەوا کەسی پاشگەزبوو جیاوازی نێوانیان لەئەستۆ دەکرێت و لە مایەکانی وەردەگیرێت بەپێی حوکمەکانی یاسای وەرگرتنەوەی قەرزە حکومییەکان.

چوارەم- ڕێگەنادرێت کەسی پاشگەزبوو بەشداربێت لەو زیادکردنەی پاشگەزبوونەوەکەی بۆتە هۆکاری دووبارەکردنەوەی.

دەروازەی سێیەم

فرۆشتن و بەکرێدانی مایە نەگوێزراوەکانی دەوڵەت بەبێ زیادکردن

بەشی یەکەم

فرۆشتنی مایە نەگوێزراوەکان

ماددەی ٢٤

یەکەم- دەکرێت مایە نەگوێزراوەکان بەبێ زیادکردنی ئاشکرا بە بڕیاری وەزیری تایبەتمەند یان سەرۆکی لایەنی نەبەستراوە بە وەزارەت بەبەرامبەرێکی گونجاو بەو مەرجەی کەمتر نەبێت لە (٥٠٪) پەنجا لەسەدی بەرامبەری راستەقینەی خانووبەرەکە و بەگوێرەی ئەو نرخانەی باون بۆ خانووبەرە هاوشێوە و تەنیشتەکانی ئەوەی لیژنەی مەزندەکردن مەزندەی دەکات و وەزیر یان سەرۆکی لایەنی نەبەستراوە بە وەزارەت ڕەزامەندی دەدات، بفرۆشرێنە فەرمانگەکانی دەوڵەت و کەرتی گشتی لە حاڵەتی بەکارهێنانی خانووبەرەکە بۆ مەبەستە فەرمییەکانی فەرمانگە.

دووەم- شارەوانی تایبەتمەند لەدوای وەرگرتنی ڕەزامەندی وەزیری شارەوانی و گەشتوگوزار بۆی هەیە ئەو زەوییانەی بۆ نیشتەجێبوون تەرخانکراون بە بەرامبەرێکی راستەقینە و بەگوێرەی نرخە باوەکانی هاوشێوە و تەنیشتەکانی ئەوەی لیژنەی مەزندەکردنی دەقنووسکراو لەم یاسایە مەزندەی دەکات بەبێ زیادکردنی ئاشکرا بفرۆشرێنە ئەو کەسە عێراقییانەی خۆیان یان هاوسەرەکانیان یان منداڵە ناکامەکانیان خانوو یان شووقە یان زەوییەکی نیشتەجێبوونیان نییە بە سەربەخۆیی و پێشتر یەکەی نیشتەجێبوون یان پارچە زەوی نیشتەجێبوونیان لەدەوڵەت یان کۆمەڵەکانی هەرەوەزی نیشتەجێکردن وەرنەگرتووە.

سێیەم- وەزیری تایبەتمەند یان سەرۆکی لایەنی نەبەستراوە بەوەزارەت یان ئەو کەسەی هەر کامیان بێت تەخویلی دەکات، لە ڕێگەی کۆنووسی دەرخستەکردن لەگەڵ فەرمانگەی خانووبەرە بۆی هەیە بڕیار بدات:

أ- بە فرۆشتنی پاشماوەی ڕێگەوبانەکان و ئەو پاشماوانەی دەرئەنجامن بۆ هەر سەرچاوەیەکی دیکە ئەوانەی ڕووبەرەکانیان کەمترە لە نزمترین ئاستی ئیفرازکردن یان ئەوانەی ئیفراز ناکرێن، ئەمەش بە ڕێنمایی ڕێکدەخرێت کە وەزیری تایبەتمەند دەری دەکات.

ب- فرۆشتنی پارچە زەوی ئیفرازکراو بە سەنەدێکی سەربەخۆ یان ئەوەی دەکرێت ئیفراز بکرێت و دەروازەکی هەیە لەسەر ڕێگەی گشتی بە زیادکردنی ئاشکرا وەك پارچە زەوییەکی سەربەخۆ بەگوێرەی حوکمەکانی ئەم یاسایە بەو مەرجەی ڕێگە نەگریت لە پارچە زەوییەکانی تەنیشت خۆی.

بەشی دووەم

بەکرێدانی مایە نەگوێزراوەکان

ماددەی ٢٥

یەکەم- دەکرێت مایە نەگوێزراوەکان بە بەرامبەری ڕاستەقینە و بەگوێرەی بەرامبەرەکانی بەکرێدانی باو بۆ هاوشێوە و تەنیشتەکانی ئەوەی لیژنەی مەزەندەکردنی پێکهێنراو بەپێی ئەم یاسایە مەزەندەی دەکات بەبێ زیادکردنی ئاشکرا بە بڕیاری وەزیری تایبەتمەند یان سەرۆکی لایەنی نەبەستراوە بە وەزارەت یان ئەو کەسەی هەر کامیان بێت تەخویلی دەکات بەکرێ بدرێن بۆ ئەم لایەنانەی خوارەوە:

أ- کارمەندانی فەرمانگەکانی دەوڵەت و کەرتی گشتی لە هەرێم بەنیسبەت ئەو یەکانەی نیشتەجێبوون کە مولکی دەوڵەتن.

ب- فەرمانگەکانی دەوڵەت و کەرتی گشتی و سەندیکا و یەکێتی و ڕێکخراوەکان و کۆمەڵەکان لە هەرێم بۆ مەبەستی وەسوودهێنانی مایە نەگوێزراوە بەکرێدراوەکە وەك فەرمانگە یان بارەگایەك بۆ کارەکانی یان بۆ مەبەستەکانی ئەوانەی لە یاساکان دەقیان لەسەکراوە.

ج- کرێچییەکانی حانووەتەکانی هێزە چەکدارەکانی ناو سەربازگە و کۆگا و قوتابخانە و نەخۆشخانە سەربازییەکانی و هی دیکە و کرێچییەکانی حانووتەکان لە فەرمانگەکانی دەوڵەت

و کەرتی گشتی ئەوانەی بارودۆخی تایبەتیان هەیە کە پێویست دەکات ڕەچاووی وردبینی بکرێت لە دەستنیشانکردنی کەسی کرێچی.

د- خاوەنی ئەو مولکانەی دەکەونە تەنیشت کەنارەکانی مولکی دەوڵەت ئەگەر ئەو کەنارانەی دەویسترێت بەکرێ بدرێن پێیەوە لکاو بن و ڕێگەی هاتووچۆیان تەنها لەناو ئەو مولکانە هەبێت.

هـ- کرێچییەکانی ئەو خانووبەرانەی تەرخانکراون بۆ بەرهەمهێنانی نان و سەمون لە دوای کۆتاییهاتنی ماوەی گرێبەستی بەکرێدانی یەکەمیان ئەوەی لە ئەنجامی زیادکردنی ئاشکراوە گرێدراوە بەو مەرجەی بەرامبەری بەکرێدان دووبارە مەزەندەکردنی بۆ بکرێت لە لایەن لیژنەی مەزەندەکردنی پێکهێنراو بەپێی ئەم یاسایە.

و- کرێچییەکانی ئەو زەوییانەی مولکی دەوڵەتن بۆ مەبەستی دامەزراندنی وێستگەکانی حەسانەوە و وێستگەکانی پڕکردنەوەی سووتەمەنی لەسەر ڕێگە دەرەکییەکانی دەرەوەی سنووری شارەوانییەکان ئەوانەی ڕێکسازییەکانی بەکرێدانی زەوی لەسەر ڕێگە دەرەکییەکان دەیانگرێتەوە بۆ دروستکردنی وێستگەی حەسانەوە لەسەریان تەنها بۆ جاری یەکەم و لە دوای تەواوبوونی ماوەی بەکرێدانەکەی ملکەچ دەبێت بۆ ڕێکارەکانی زیادکردنی ئاشکرا.

ز- کۆمپانیاکانی کەرتی تایبەت کە پسپۆڕن لە سیستەمەکانی گەیاندن ئەوانەی مۆڵەتی یاساییان وەرگرتووە و گرێبەستیان کردووە لەگەڵ لایەنی تایبەتمەند بە مەبەستی دروستکردنی تاوەرەکانی پرۆژەی مۆبایل و هۆڵەکانی پرۆژەی مۆبایلی بێتەل و هۆڵەکانی بەکارهێنانی وێستگەکانی (VSAT) ئەوانەی بە بگۆڕەکان دەبەسترێنەوە.

دووەم-

أ- وەزیری بازرگانی و پیشەسازی تەخویل دەکرێت بە دەسەڵاتی بەکرێدانی ئەو زەوییانەی نانەواخانە و ئاش و کەراج و شوێنەکانی چاککردنەوەی ئەو دامەزراوانەیان لەسەر بیناکراوە بەو کەسانەی زیادکردنی ئاشکرای ئەو دامەزراوانەیان بەسەردا دەنیشێت.

ب- ئەو زەوییانەی لە بەندی (أ)ی ئەم بڕگەیە باسکراون بەدەر لە ڕێکارەکانی زیادکردنی ئاشکرا بەکرێ دەدرێن و بەرامبەری بەکرێدانەکەی پێشوەختە دیار دەکرێت لە لایەن لیژنەی مەزەندەکردنی پێکهێنراو بەپێی ماددەی (٧)ی ئەم یاسایە.

سێیەم- وەزیری تایبەتمەند یان سەرۆکی لایەنی نەبەستراوە بە وەزارەت لەسەر داوای کرێچی بۆی هەیە ماوەی گرێبەستی بەکرێدانی ئەو خانووبەرانەی هی نیشتەجێبوون نین درێژ بکاتەوە بەبێ زیادکردنی ئاشکرا بەکرێدراون بەو مەرجەی بەرامبەری راستەقینە هەر (٣) سێ ساڵ جارێك دووبارە مەزندە بکرێتەوە بەپێی ئەو رێکارانەی لەم یاسایەدا بڕیاردراون.

چوارەم-

أ- وەزیری تایبەتمەند یان سەرۆکی لایەنی نەبەستراوە بە وەزارەت بۆی هەیە لەسەر داوای کرێچی ماوەی گرێبەستی بەکرێدانی ئەو خانووبەرانەی بۆ نیشتەجێبوون نین کە بە زیادکردنی ئاشکرا بەکرێدراون درێژ بکاتەوە ئەگەر ماوەی بەکرێدانی رەسەن لە (١٠) دە ساڵ کەمتر بێت و مەرجە ماوەی رەسەن و ماوەی درێژکردنەوەکە زیاتر نەبێت لە (١٠) دە ساڵ.

ب- پێویستە لەسەر کرێچی داواکارییەکی نووسراو پێشکەش بکات ئەگەر نیازی هەبێت بۆ درێژکردنەوە بەر لە (٣) سێ مانگ لە کۆتایی هاتنی ماوەی گرێبەستی بەکرێدانی رەسەن و بە پێچەوانەی مافی داواکردنی درێژکردنەوەی نامێنێت.

جـ- لە کاتی رەزامەندیدان لەسەر داواکاری درێژکردنەوە ئەوا سەربارێك دەخرێتە سەر بەرامبەری بەکرێدانی ناونراو لە گرێبەست بە رێژەی (١٠٪) دە لە سەدی بەکرێدانی ساڵی پێش درێژکردنەوەکە بەرامبەر بە هەر ساڵێك لە ساڵەکانی درێژکردنەوە بەپێی هاوکێشەیەکی ژمارەیی.

ماددەی ٢٦

وەزیری دارایی و ئابوری بەهەماهەنگی لەگەڵ وەزیری شارەوانی و گەشتوگوزار لەسەر داوای فەرمانگەی پەیوەندییەکانی دەرەوە و بە رەزامەندی سەرۆکی ئەنجومەنی وەزیران، بۆی هەیە ئەو زەوییانەی مولکی دەوڵەتن بەکرێ بداتە وڵاتانی بیانی بۆ دروستکردنی بارەگای نوێنەرایەتییە سیاسیەکانیان یان قونسوڵخانەکانیان یان بۆ مەبەستی دروستکردنی خانووی نیشتەجێبوون لەسەریان یان نووسینگە بۆ پاشکۆکیان ئەویش بۆ ماوەیەك زیاتر نەبێت لە ماوەی بەکرێدانی رێگەپێدراو لە وڵاتی لایەنی بەرامبەر، ئەویش بە بەرامبەرێك لیژنەیەکی تایبەت مەزندەی دەکات کە وەزیری دارایی و ئابوری پێکیدەهێنێت یان بەبێ بەرامبەر بە مەرجی بوونی هەمان شت لە لایەنی بەرامبەر.

ماددەی ٢٧

بەرامبەرەکانی بەکرێدانی مایە نەگوێزراوەکان لە لایەن لیژنەکانی مەزەندەکردنەوە دیار دەکرێت و ئەم بەرامبەرانەش بنبڕنابن هەتا پەسەند نەکرێن لە لایەن وەزیری تایبەتمەند یان سەرۆکی لایەنی نەبەستراوە بە وەزارەت یان ئەو کەسەی هەر کامیان بێت تەخویلی دەکات مەگەر دەقێکی یاسایی پێچەوانەی ئەمە دەق بکات.

دەروازەی چوارەم

فرۆشتن و بەکرێدانی مایە گوێزراوەکانی دەوڵەت بە زیادکردنی ئاشکرا

بەشی یەکەم

فرۆشتنی مایە گوێزراوەکان

ماددەی ٢٨

یەکەم- بەهای ئەو مایەی دەویسترێت بفرۆشرێت مەزەندە دەکرێت لە لایەن لیژنەی مەزەندەکردنی پێکهێنراو بەپێی حوکمەکانی ماددەی (٧)ی ئەم یاسایە بێجگە لە نوێنەری فەرمانگەی تۆمارکردنی خانووبەرە، و لە مەزەندەکردنی بەهاکەی ئەو ڕێکارانە دەگیرێنەبەر کە لە ماددەی (٨)ی ئەم یاسایە دەقیان لەسەرکراوە، لەگەڵ ڕەچاوکردنی سروشتی مایەی گوێزراوە.

دووەم- لیژنە کۆنووسێك ڕێکدەخات ئاکارەکانی مایە گوێزراوەکە و بەها مەزەندەکراوەکەی لەخۆ دەگرێت و لە لایەن ئەندامانی لیژنە و شارەزایان، ئەگەر هەبن، واژوو دەکرێت، ئەم مەزەندەکردنەش بنبرنابێت تەنها لەدوای پەسەندکردنی نەبێت لە لایەن وەزیری تایبەتمەند یان سەرۆکی لایەنی نەبەستراوە بە وەزارەت یان ئەو کەسەی هەر کامیان بێت تەخویلی دەکات.

ماددەی ٢٩

لیژنەی فرۆشتن و بەکرێدانی پێکهێنراو بەپێی حوکمەکانی ماددەی (٩)ی ئەم یاسایە فرۆشتنی مایە گوێزراوەکە لەئەستۆ دەگرێت بەپێی ئەم ڕێکارانەی خوارەوە:

یەکەم- لیستێکی زیادکردن ڕێکدەخرێت لەبەر ڕۆشنایی ئاکارەکانی ئەو مایەی دەویسترێت بفرۆشرێت ئەوەی لە کۆنووسی لیژنەی مەزەندەکردن چەسپێندراوە، و ڕاگەیاندن دەکرێت لەسەر ئەوەی مایەکە دەخرێتە زیادکردنی ئاشکرا بۆ ماوەیەك لە (٧) حەوت ڕۆژ کەمتر نەبێت و لە (٣٠) سی ڕۆژ زیاتر نەبێت لەو ڕۆژەی دەکەوێتە دوای بلاوکردنەوەی ڕاگەیاندنەکە لە ڕۆژنامەیەکی ڕۆژانە کە لە هەولێر دەردەچێت و وێنەیەك لە ڕاگەیاندنەکە لەو فەرمانگەیە هەڵدەواسرێت کە فرۆشتنی لە ئەستۆ دەگرێت، و وێنەیەکی دیکە لەو شوێنەی تەرخانکراوە بۆ فرۆشتن و لیژنە بۆی هەیە بڕیار بدات ڕاگەیاندنەکە لە ڕێگەی ئامرازەکانی دیکەی ڕاگەیاندن بلاوبکاتەوە ئەگەر وایبینی بەرژەوەندیی گشتی ئەمە دەخوازێت.

دووەم: پێویستە ڕاگەیاندنەکە گشت ئاکارەکانی ئەو مایەی دەویسترێت بفرۆشرێت و ڕۆژ و ڕێکەوتی زیادکردنەکە و کاژێرەکەی و مەرجەکانی بەشداریکردن تیایدا و بڕی ئەو بارمتانەی پێویستە سپاردە بکرێن و ئەو شوێنەی لێی دەکرێت لەخۆ بگرێت.

سێیەم: لیستی زیادکردنەکە بە کراوەیی دادەنرێت لەو ڕۆژەی دەکەوێتە دوای بلاوکردنەوەی ڕاگەیاندنەکە و پێویستە لەسەر ئەوانەی نیازی بەشداریکردنیان هەیە تیایدا سەردانی فەرمانگەی تایبەتمەند بکەن بۆ نیشاندانی نیازی کڕین بەو مەرجەی هەر یەکێکیان بارمتەیەك سپاردە بکات کەمتر نەبێت لە (٢٠٪) بیست لەسەدی بەهای مەزەندەکراوی مایەکە بەر لە بەشداریکردن لە زیادکردنەکە.

چوارەم- لەو ڕۆژەی دیارکراوە بۆ فرۆشتن لە کات و شوێنی دیارکراو بانگەواز دەکرێت بۆ بەشداریکردن لە زیادکردنەکە و بەو بەهایەی مەزەندەکراوە بەو مەرجەی بانگەوازەکە وەسفکردنێکی تەواوی ئەو مایانەی دەویسترێن بفرۆشرێن لەخۆ بگرێت.

پێنجەم- زیادکردنەکە بە ئاشکرایی دەکرێت، ئینجا لیژنەی فرۆشتن بڕیار دەدات بە ئیحالەکردنی بۆ دوایین کەسی زیادکار، و ئەو خستنەڕووەی لەسەری زیاد ناکرێت لە پاش بەسەرچوونی (٥) پێنج خولەك بە کۆتایی زیادکردنەکە دادەنرێت.

شەشەم- دەکرێت خستنەسەر بکرێت لەسەر بەرامبەری دوایین زیادکردن لە ماوەی (٥) پێنج رۆژی کارکردن لە رێکەوتی ئیحالەکردنەوە بەو مەرجەی لە (١٥٪) پازدە لەسەدی دوایین بەرامبەر کەمتر نەبێت وداواکردنی خستنەسەرەکەش بە قەبولکراو دانانرێت هەتا کەسی داواکاری خستنەسەرەکە بارمتەی یاسایی نەدات بە رێژەی (٢٠٪) بیست لە سەدی ئەو بەرامبەرەی خستوویەتیەڕوو، لەو کاتەش راگەیاندن دەکرێت بۆ کردنەوەی زیادکردنێکی نوێ بۆ ماوەی (٧) حەوت رۆژ لەو رۆژە دەستپێدەکات کە دەکەوێتە دوای بلاوکردنەوەی راگەیاندنەکە ئینجا لەدوایدا ئیحالە دەکرێت و نابێت خستنەسەر بکرێت لەسەر بەرامبەری دوایین زیادکردن.

ماددەی ٣٠

یەکەم- ئەگەر بەرامبەر فرۆشتنی مایەکە لە ئەنجامی زیادکردنی ئاشکرا نەگەیشتە ئەو بەهایەی بۆی مەزەندەکراوە لە لایەن لیژنەی مەزەندەکردنەوە، ئەوا زیادکردنەکە بۆ ماوەی (١٥) پازدە رۆژ درێژ دەکرێتەوە لەو رۆژەش دەستپێدەکات کە دەکەوێتە رۆژی دوای بلاوکردنەوەی راگەیاندنەکە لە رۆژنامەکان.

دووەم- مایەکە لە زیادکردنی دووەم دەفرۆشرێت بەو نرخەی لەسەری دەنیشێت ئەگەر لەو مایانە نەبێت کە دەکرێت لە پیشەسازیی گۆڕین سووی لێ وەربگیرێت.

سێیەم- ئەگەر لیژنەی فرۆشتن وایبینی ئەو نرخەی زیادکردنی دووەم لەسەری نیشتووە بەرژەوەندیی گشتی دەستەبەر ناکات ئەوا زیادکردنەکە بۆ ماوەی (١٥) پازدە رۆژی دیکە درێژ دەکرێتەوە لەو رۆژەش دەستپێدەکات کە دەکەوێتە رۆژی دوای بلاوکردنەوەی راگەیاندنەکە لە رۆژنامەکان، و مایەکان لە زیادکردنی سێیەم بەو نرخە دەفرۆشرێن کە لەسەری دەنیشێت.

ماددەی ٣١

ئیحالەکردن بنبڕنابێت هەتا پەسەند نەکرێت لە لایەن وەزیری تایبەتمەند یان سەرۆکی لایەنی نەبەستراوە بە وەزارەت یان ئەو کەسەی هەر کامیان بێت تەخویلی دەکات.

ماددەی ٣٢

ئەگەر دواین کەسی زیادکار ئەوەی زیادکردنەکەی لەسەر نیشتووە پاشگەز ببێتەوە لە دانەوەی بەرامبەری فرۆشراوەکە و تەواوی خەرجییەکان لە ماوەی (٧) حەوت رۆژ لە رێکەوتی ئیحالەکردنی بنبڕ، ئەوا مایە فرۆشراوەکە دەخرێتە بەردەم دواین کەسی زیادکار ئەوەی پێش کەسی پاشگەزبوو دەستی خۆی کشاندۆتەوە بەو بەرامبەرەی خستبوویەڕوو، ئەگەر رازی بوو لەسەر بردنی و بارمتە یاساییەکانی دا بە رێژەی (٢٠) بیست لەسەدی بەرامبەرەکە، ئەوا کەسی پاشگەزبوو بە بڕیاری لیژنەی فرۆشتن و بەکرێدان جیاوازی نێوان هەردوو بەرامبەر لەئەستۆ دەگرێت و لە بارمتەکانی وەردەگیرێت وە ئەگەر بەشی نەکرد ئەوا لە مایەکانی دیکەی وەردەگیرێت بەپێی حوکمەکانی یاسای وەرگرتنەوەی قەرزە حکومییەکان.

دووەم- ئەگەر کەسی زیادکاری پێش کەسی پاشگەزبوو، رەتی کردەوە مایە فرۆشراوەکە ببات بەو بەرامبەرەی پێشتر خستبوویەڕوو ئەوا سەرلەنوێ زیادکردن دەکرێتەوە پاش بەسەرچوونی ماوەی (١٥) پازدە رۆژ لەو رۆژەی دەکەوێتە دوای بڵاوکردنەوەی راگەیاندنەکە دەستپێدەکات و لیستی فرۆشتنەکە لەم ماوەیە بە کراوەیی دەبێت و کەسی پاشگەزبوو بە بڕیاری لیژنەی فرۆشتن و بەکرێدان جیاوازی نێوان هەردوو بەرامبەرەکە و خەرجییەکانی ئەو زیادکردنەوەی لێی پاشگەزبۆتەوە لەئەستۆ دەگرێت، و ئەمەش لە بارمتەکانی وەردەگیرێت وە ئەگەر بەشی نەکرد ئەوا لە مایەکانی دیکەی وەردەگیرێت بەپێی حوکمەکانی یاسای وەرگرتنەوەی قەرزە حکومییەکان.

سێیەم- ئەگەر کەسێك دەستنەکەوت نیازی کڕینی مایە گوێزراوەکەی هەبێت ئەوا ئەو بارمتەیەی کەسی پاشگەزبوو داویەتی بە داهاتێك بۆ لایەنی خاوەنداری مایەکە دادەنرێت وە ئەگەر کەمتربێت لە خەرجییەکانی هەردوو زیادکردنەکە ئەوا کەسی پاشگەزبوو جیاوازییەکەی لەئەستۆ دەگرێت و لە مایەکانی وەردەگیرێت بەپێی یاسای وەرگرتنەوەی قەرزە حکومییەکان.

ماددەی ٣٣

دەکرێت مایە گوێزراوەکانی دەوڵەت بفرۆشرێن و بەکرێ بدرێن بەبێ بڵاوکردنەوە لە ڕۆژنامە خۆجێییەکان و بەبێ زیادکردنی ئاشکرا و بە بەهای مەزەندەکراو بە بڕیاری وەزیری تایبەتمەند یان سەرۆکی لایەنی نەبەستراوە بە وەزارەت یان ئەو کەسەی هەر کامیان بێت تەخویلی دەکات، لە یەکێك لەم حاڵەتانەی خوارەوە:

یەکەم- ئەگەر فرۆشتن یان بەکرێدانەکە بۆ فەرمانگەکانی دەوڵەت و کەرتی گشتی بێت.

دووەم- ئەگەر ئەو مایانەی دەویسترێن بفرۆشرێن تێکچوونیان خێرابێت یان بەهایان بەرەو کەمبوونەوە بچێت.

سێیەم- ئەگەر کۆی گشتی بەهای مەزەندەکراو بۆ ئەو مایانەی دەویسترێن بفرۆشرێن لە هەر حاڵەتێك لە (٥٠٠٠٠٠) پێنج سەد هەزار دینار زیاتر نەبێت.

چوارەم- ئەگەر خەرجییەکانی پارێزگاریلێکردن و چاککردنەوەی ئەو مایانەی دەویسترێن بفرۆشرێن زۆر گران بێت بەنیسەت بەهاکەی.

ماددەی ٣٤

هەردوو لیژنەی مەزەندەکردن و لیژنەی فرۆشتن و بەکرێدان ی پێکهێنراو بەپێی حوکمەکانی هەردوو ماددەی (٧) و (٩)ی ئەم یاسایە بێجگە لە نوێنەری فەرمانگەی تۆمارکردنی خانووبەرە، مەزەندەکردنی بەهای مایەی گوێزراوە و فرۆشتنی بەبێ زیادکردنی ئاشکرا لە ئەستۆ دەگرن، و بڕیاری مەزەندەکردن یان بڕیاری فرۆشتنی بنبڕنابێت هەتا پەسەند نەکرێت لە لایەن وەزیری تایبەتمەند یان سەرۆکی لایەنی نەبەستراوە بە وەزارەت یان ئەو کەسەی هەر کامیان بێت تەخویلی دەکات.

ماددەی ٣٥

یەکەم- ڕادەستکردنی مایەی فرۆشراو لە دوای دانەوەی بەرامبەری فرۆشتن و خەرجییەکان دەبێت وە فرۆشتنەکە بە بنبڕ دادەنرێت، و کڕیار پابەند دەبێت بە گواستنەوەی لە ماوەی (١٥)

پازده رۆژ لە ڕێکەوتی ئیحالەکردنی بنبڕەوە، وە لایەنی حکومی بەرپرسێتی لەناوچوون یان ئەو زیانانە لەئەستۆ ناگرێت کە لە دوای ئەم ماوەیە دووچاری مایەکە دەبێت.

دووەم- وەزیری تایبەتمەند یان سەرۆکی لایەنی نەبەستراوە بە وەزارەت یان ئەو کەسەی هەر کامیان بێت تەخویلی دەکات بۆی هەیە ماوەیەکی لەسەر ڕاوەستان بداتە کڕیار کە لە (٣٠) سی ڕۆژ زیاتر نەبێت بۆ گواستنەوەی مایەکە ئەگەر بە پێویستی بزانێت یان پاساوێکی ڕەوای هەبێت و کڕیار کرێی لەکۆگادانانی ماوەی لەسەر ڕاوەستانەکە لە ئەستۆ دەگرێت.

سێیەم- لە حاڵەتی نەگواستنەوەی مایە گوێزراوەکە لە دوای کۆتایی هاتنی ماوەی دیارکراو یان ماوەی لەسەر ڕاوەستانەکە ئەوا کرێی لەکۆگادانانی لێوەردەگیرێت بە ڕێژەی (٠,٥٪) نیوە لە سەدی بەرامبەری فرۆشتنەکە لەبڕی بە هەر رۆژێك دواکەوتن و بۆ ماوەی (٣٠) سی ڕۆژ وە ئەگەر ئەم ماوەیەش کۆتایی هات و کڕیار هەڵنەستا بە گواستنەوەی مایەکە ئەوا فەرمانگە بۆی هەیە ڕاگەیاندن بکات بۆ دووبارە فرۆشتنەوەی بەپێی حوکمەکانی ئەم یاسایە.

چوارەم- لە حاڵەتی ئەوەی بەرامبەری فرۆشراوەکە لە زیادکردنی دووەم کەمتر بێت لەو بەرامبەرەی کڕیاری یەکەم داویەتی ئەوا جیاوازی نێوان هەردوو بەرامبەرەکە و ئەو کرێی لەکۆگادانانەی هاتۆتەدی لە ئەستۆ دەگرێت، و لەو بڕە پارەیە وەردەگیرێت کە داویەتی وە ئەگەر بەشی نەکرد ئەوا لە مایەکانی دیکەی بەپێی یاسای وەرگرتنەوەی قەرزە حکومییەکان.

پێنجەم- ئەگەر کەسێك نەبوو نیازی کڕینی هەبێت ئەوا دەکرێت لە یەکێك لە کۆگاکان سپاردە بکرێت بەو مەرجەی تێچووەکانی گواستنەوە و سپاردن لە ئەستۆی کەسی کڕیار بێت.

بەشی دووەم

بەکرێدانی مایە گوێزراوەکان

ماددەی ٣٦

دەکرێت مایە گوێزراوەکانی دەوڵەت لە کاتی پێویستی بەکرێ بدرێن بە بڕیاری وەزیری تایبەتمەند یان سەرۆکی لایەنی نەبەستراوە بە وەزارەت یان ئەو کەسەی هەر کامیان بێت تەخویلی دەکات بەپێی حوکمەکانی ئەم یاسایە، و بۆی هەیە بەکرێی بدات بەبێ ڕاگەیاندن و بەبێ زیادکردنی ئاشکرا بە فەرمانگەکانی دەوڵەت و کەرتی گشتی لە هەرێم.

ماددەی ٤١

یەکەم- ڕاگرتنی کارکردن بە یاسای فرۆشتن و بەکرێدانی مایەکانی دەوڵەت ژمارە (٣٢)ی ساڵی ١٩٨٦ و ئەو ڕێنماییانەی بەپێی ئەو یاسایە دەرچوون بە بەرکاری دەمێننەوە بەو شێوەیەی ناکۆك نییە لەگەڵ حوکمەکانی ئەم یاسایە تاوەکو دەرچواندنی ئەوەی جێگەیان دەگرێتەوە یان هەڵیان دەوەشێنێتەوە.

دووەم- ڕاگرتنی کارکردن بەو بڕیارانەی ئەنجومەنی سەرکردایەتیی شۆڕش ی (هەڵوەشاوە) کە لە خوارەوە دێن:

أ- ژمارە (٤٠٠) لە ١٩٨٧/٦/٧.

ب- ژمارە (٥٢٢) لە ١٩٨٧/٧/٢١.

جـ- ژمارە (٨٣٢) لە ١٩٨٧/١٠/٢٨.

د- ژمارە (٥٥٧) لە ١٩٨٨/٥/٢٥.

هـ- ژمارە (٦٨١) لە ١٩٨٨/٨/٢.

و- ژمارە (٦٢) لە ١٩٩٠/٢/٤.

ماددەی ٤٢

وەزیری دارایی و ئابوری بەهەماهەنگی لەگەڵ وەزیری شارەوانی و گەشتوگوزار بۆی هەیە ڕێنمایی پێویست بۆ ئاسان جێبەجێکردنی حوکمەکانی ئەم یاسایە دەربکات.

ماددەی ٤٣

ئەم یاسایە لە دوای بەسەرچوونی ماوەی (٣٠) سی ڕۆژ لە ڕێکەوتی بڵاوکردنەوەی لە ڕۆژنامەی فەرمی (وەقایعی کوردستان) جێبەجێ دەکرێت.

ماددەی ٣٧

بەرامبەرەکانی بەکرێدانی مایە گوێزراوەکان لە لایەن لیژنەکانی مەزەندەکردنەوە دیار دەکرێت و ئەم بەرامبەرانەش بنبڕنابێت هەتا پەسەند نەکرێن لە لایەن وەزیری تایبەتمەند یان سەرۆکی لایەنی نەبەستراوە بە وەزارەت یان ئەو کەسەی هەر کامیان بێت تەخویلی دەکات مەگەر دەقێك هەبێت بەپێچەوانەی ئەمە دەق بکات.

دەروازەی پێنجەم

حوکمە کۆتاییەکان

ماددەی ٣٨

ئەگەر ئەو وادانەی بەپێی ئەم یاسایە دیارکراون لە ڕۆژێکی پشووی فەرمیدا کۆتایی بێت ئەوا درێژ دەکرێتەوە بۆ ئەو ڕۆژەی کارکردنی فەرمی کە دەکەوێتە دوای.

ماددەی ٣٩

سەرۆکی ئەنجومەنی وەزیران بۆی هەیە لە کاتی پێویستی بڕیار بدات بە فرۆشتنی مایە گوێزراوە و نەگوێزراوەکانی دەوڵەت یان بەکرێدانیان بەدەر لەو ڕێکارانەی لەم یاسایەدا دەقیان لەسەرکراوە.

ماددەی ٤٠

ئەو پرۆژانەی ملکەچن بۆ حوکمەکانی یاسای وەبەرهێنان ی بەرکار لە هەرێمی کوردستان بەدەر دەکرێن لە حوکمەکانی ئەم یاسایە.

هۆیەکانی دەرچوواندن

لەبەر گرنگی مایەکانی دەوڵەت چونکە خاوەندارێتی بۆ گەلە، بۆیە ئیدارە پابەندە بە چاك رەفتارپێکردن بەم مایانە بەو شێوەیەی بەرزترین سوود بۆ گەل دەستەبەر دەکات و زیاتر پێویستییەکانی بەرژەوەندیی گشتی لەبەرچاو دەگرێت، بۆیە پێویستە رەفتار بەم مایانە بکرێت بە فرۆشتن یان بەکرێدان یان بانەوانیی بەپێی چەند حوکمێکی یاسایی کە رێکارەکانی رەفتارپێکردن بەم مایانە بەزۆرترین ئاستی شەفافیەت و روونی و نزیکی بۆ دادپەروەری رێکبخات بەو شێوەیەی ئامانجە مەبەستەکانی فرۆشتن و بەکرێدانی مایەکانی دەوڵەت دەستەبەر بکات، لەبەر هەموو ئەمانە، ئەم یاسایە دەرچووێندرا.

بسم الله الرحمن الرحيم

نسخة المشروع بعد المراجعة من قبل مجلس الشورى لإقليم كوردستان . العراق

قانون رقم ( ) لسنة ٢٠١٩

قانون بيع وإيجار أموال الدولة في إقليم كوردستان - العراق

الباب الأول

مبادئ أساسية

المادة ١

أولاً- تسري أحكام هذا القانون على أموال الدولة، المنقولة وغير المنقولة عند بيعها أو إيجارها، ما لم ينص القانون على خلاف ذلك.

ثانياً- يشمل تعبير (أموال الدولة) أموال القطاع العام أينما وردت في هذا القانون.

المادة ٢

لا يجوز بيع أو إيجار أموال الدولة، ما لم يقرر الوزير المختص أو رئيس الجهة غير المرتبطة بوزارة أو من يخوله أي منهما، بيعها أو إيجارها، عند تحقق المصلحة العامة، على أن تحدد في القرار أنواع وأوصاف وكميات الأموال المراد بيعها أو إيجارها.

المادة ٣

يجري بيع وإيجار أموال الدولة عن طريق المزايدة العلنية وفق الإجراءات المرسومة في هذا القانون، ما لم ينص القانون على خلاف ذلك.

المادة ٤

لا يجوز لمنتسبي الوزارات أو الجهات غير المرتبطة بوزارة أو القطاع العام الذين اتخذوا قراراً بالبيع أو إيجار أموال الجهة التي ينتسبون إليها وكذلك أعضاء لجنتي التقدير والبيع والإيجار شراء

أو استئجار هذه الأموال بطريق المزايدة العلنية ويسري ذلك على أزواجهم وأقاربهم حتى الدرجة الرابعة.

المادة ٥

لا يجوز لغير العراقي شراء مال من أموال الدولة غير المنقولة مع مراعاة أحكام قانون الاستثمار النافذ في إقليم كوردستان – العراق.

الباب الثاني

بيع وإيجار أموال الدولة غيرالمنقولة بالمزايدة العلنية

الفصل الأول

لجان التقدير والبيع والإيجار

المادة ٦

يجري بيع وإيجار أموال الدولة غير المنقولة من قبل لجان تشكل بقرار من الوزير المختص أو رئيس الجهة غير المرتبطة بوزارة، أو من يخوله أي منهما.

المادة ٧

أولاً– تشكل لجنة التقدير من (٣) ثلاثة موظفين من ذوي الخبرة لا تقل وظيفة أي منهم عن الدرجة الخامسة.

ثانياً– يرافق اللجنة المنصوص عليها في الفقرة (أولاً) من هذه المادة موظف من دائرة التسجيل العقاري وموظف حسابي من منتسبي وزارة المالية والاقتصاد.

ثالثاً– للجنة الاستعانة بخبير مختص.

المادة ٨

تتولى اللجنة المنصوص عليها في المادة (٧) من هذا القانون ما يأتي:

أولاً– إجراء الكشف على المال غير المنقول لتحديد رقمه وموقعه وجنسه ونوعه وحدوده وأوصافه، ومشتملاته ومساحته وتثبيت ما أنشيء عليه من محدثات أو ما زرع أو غرس فيه.

ثانياً– تقدير قيمة المال غير المنقول أو بدل إيجاره السنوي وتسترشد اللجنة بالقيمة المقدرة له من دائرة التسجيل العقاري وبأقيام العقارات المجاورة أو المماثلة أو بدلات بيعها أو إيجارها السنوي الحقيقي أو المقدر لأغراض الضريبة، ولها الاستعانة بمن ترى من الخبراء وتتخذ قرارها بالاتفاق أو بالأكثرية.

ثالثاً– تنظم اللجنة محضراً يتضمن المعلومات المنصوص عليها في الفقرتين (أولاً) و(ثانياً) من هذه المادة يوقع من أعضاء اللجنة وموظف التسجيل العقاري والموظف الحسابي من وزارة المالية والاقتصاد والخبراء إن وجدوا، ولا يعد هذا التقدير قطعياً إلا بتصديقه من الوزير المختص أو رئيس الجهة غير المرتبطة بوزارة، أو من يخوله أي منهما.

المادة ٩

تشكل لجنة البيع والإيجار من (٣) ثلاثة موظفين من ذوي الخبرة لا يقل العنوان الوظيفي لأي منهم عن مدير أو رئيس ملاحظين أو ممن له خدمة وظيفية لا تقل عن (١٠) عشر سنوات تتولى إجراءات بيع الأموال غير المنقولة أو إيجارها وفقاً لأحكام هذا القانون.

المادة ١٠

لا يجوز الجمع بين عضوية لجنة (التقدير) المشكلة بموجب المادة (٧/ أولاً) ولجنة (البيع والإيجار) المشكلة بموجب المادة (٩) من هذا القانون.

المادة ١١

أولاً– تستوفى من المشتري أو المستأجر أجور خدمة بنسبة (٢٪) اثنين من المائة من بدلات بيع أو إيجار الأموال المشمولة بأحكام هذا القانون.

ثانياً– يستقطع من المبالغ المنصوص عليها في الفقرة (أولاً) من هذه المادة جميع المصاريف اللازمة لإعداد المال للبيع أو الإيجار بما في ذلك أجور الإعلان والمناداة وأجور لجان الكشف والتقدير والبيع والإيجار.

ثالثاً– يمنح أعضاء لجنتي كشف وتقدير وبيع وإيجار أموال الدولة المنقولة وغير المنقولة التي يجري تقديرها أو بيعها أو إيجارها أجور مقدارها (١٠٠٠٠) عشرة آلاف دينار لكل منهم و (٥٠٠٠) خمسة آلاف دينار لكل من موظف دائرة التسجيل العقاري وممثل وزارة المالية والاقتصاد إذا كان العقار لا يعود إلى وزارة المالية والاقتصاد والخبير وسكرتير اللجنة وأمين الصندوق والسائق المرافقين للجنة عن كل محضر تقدير مصادق عليه تقوم اللجنة بتنظيمه أو قائمة مزايدة تقوم لجنة البيع والإيجار بتنظيمها ولا يجوز أن يزيد مجموع الأجور الممنوحة لكل عضو من أعضاء اللجان المنصوص عليها في هذه الفقرة على (٤٠٠,٠٠٠) أربعمائة ألف دينار شهرياً و(٢٠٠,٠٠٠) مائتي ألف دينار شهرياً لكل مرافق.

رابعاً– يمنح المنادي الذي يقوم بالمناداة لغرض بيع أو إيجار أموال الدولة المنقولة وغير المنقولة أجور مناداة مقدارها (٥٠٠٠) خمسة آلاف دينار عن كل حالة بيع أو إيجار على أن لا تزيد على (١٥٠٠٠٠) مائة وخمسين ألف دينار شهرياً.

خامساً– لمجلس الوزراء تعديل الأجور المنصوص عليها في الفقرتين (ثالثاً) و(رابعاً) من هذه المادة كلما كان ذلك ضرورياً.

سادساً–

أ– يوزع المتبقي من أجور الخدمة بعد استقطاع الأجور والمصاريف المنصوص عليها في الفقرات (ثانياً) و(ثالثاً) و(رابعاً) من هذه المادة وكذلك الأجور والمصاريف المذكورة في الحالات التي لا يتم فيها البيع والإيجار في حالة عدم حصول راغب في البيع والإيجار على موظفي الدائرة التي تتولى بيع وإيجار المال والموظفين المساندين استناداً إلى ضوابط تصدر عن الوزير المختص ولا يجوز الجمع بين هذه الأجور وأية أجور أخرى مماثلة لها يتقاضاها موظفو تلك الدائرة.

ب– تستوفى من النسبة المذكورة آنفاً في البند (أ) من هذه الفقرة أجور النشر والإعلان للحالات التي لا يتم فيها البيع أو الإيجار لعدم حصول راغب.

سابعاً– تسري أحكام هذه المادة على لجان تقدير وبيع وإيجار الأموال المنقولة وغير المنقولة المشكلة في وزارة الأوقاف والشؤون الدينية وعلى الموظفين المرافقين لهذه اللجان.

الفصل الثاني

إجراءات بيع وإيجار الأموال غير المنقولة

المادة ١٢

تكون إجراءات بيع وإيجار الأموال غير المنقولة وفقاً لما يأتي:

أولاً- تنظم لجنة بيع الأموال غير المنقولة وإيجارها قائمة مزايدة في ضوء أوصاف العقار المثبتة من لجنة التقدير.

ثانياً- إذا تعددت الأموال غير المنقولة المراد بيعها أو إيجارها فتنظم قائمة مزايدة لكل منها.

ثالثاً-

أ- يعلن عن بيع المال غير المنقول أو إيجاره بالمزايدة العلنية في صحيفتين يوميتين تصدر إحداهما في أربيل والأخرى في مركز المحافظة التي تجري فيها المزايدة، وتعلق نسخة من الإعلان في الدائرة التي تقوم ببيعه أو إيجاره وأخرى على مدخله، وللجنة أيضاً أن تقرر بالإضافة إلى ذلك نشر الإعلان وإذاعته بوسائل الإعلان الأخرى إذا رأت أن المصلحة العامة تدعو إلى ذلك.

ب- يستثنى من الإعلان في الصحف المال غير المنقول الذي يقل البدل المقدر لإيجاره السنوي عن (٥٠٠٠٠٠) خمسمائة ألف دينار.

رابعاً-

أ- يتضمن الإعلان جميع أوصاف المال غير المنقول المثبتة في المحضر المنظم من لجنة التقدير ويوم المزايدة وساعتها وتاريخها وشروط الاشتراك فيها والمكان الذي تجري المزايدة فيه ومقدار التأمينات الواجب إيداعها.

ب- يجري بيع المال غير المنقول أو إيجاره حسب تسلسله الوارد في الإعلان.

خامساً- تعد قائمة المزايدة مفتوحة لمدة (٣٠) ثلاثين يوماً تبدأ من اليوم التالي لنشر الإعلان، وعلى الراغبين بالشراء أو الإيجار ممن لهم حق التملك أو الإيجار مراجعة الدائرة المختصة لإبداء رغبتهم بالشراء أو الإيجار على أن يودع كل منهم قبل الاشتراك في المزايدة تأمينات لا تقل عن

(٢٠٪) عشرين من المائة من القيمة المقدرة في حالة البيع أو من بدل الإيجار لكامل مدته في حالة الإيجار.

سادساً– لا تجري مزايدة البيع أو الإيجار إلا ضمن الوحدة الإدارية التي يقع فيها المال غير المنقول وللوزير المختص أو رئيس الجهة غير المرتبطة بوزارة أو من يخوله أي منهما أن يقرر عند الضرورة إجراء المزايدة في مركز المحافظة التي يقع فيها المال غير المنقول.

سابعاً– ينادى في اليوم التالي لانتهاء المدة المنصوص عليها في الفقرة (خامساً) من هذه المادة في الزمان والمكان المحددين للبيع أو الإيجار للاشتراك في المزايدة على أن يتضمن النداء وصفاً كاملاً للمال غير المنقول المراد بيعه أو إيجاره.

ثامناً– تجري المزايدة علناً ولا تفتح بأقل من (٧٠٪) سبعين من المئة من القيمة المقدرة ثم تقرر لجنة البيع أو الإيجار الإحالة على المزايد الأخير، ويعد العرض الذي لا يزاد عليه خلال (٥) خمس دقائق نهاية للمزايدة.

تاسعاً–

أ– يجوز الضم على بدل المزايدة الأخير خلال (٥) خمسة أيام عمل من تأريخ الإحالة على أن لا يقل عن (١٥٪) خمس عشرة من المئة من البدل الأخير الذي وصلت إليه المزايدة، وعندئذ يعلن عن فتح مزايدة جديدة لمدة (٧) سبعة أيام تبدأ من اليوم التالي لنشر الإعلان في الصحيفة، ثم تجري بعدها الإحالة ولا يجوز الضم على بدل المزايدة الأخير.

ب– لا يقبل طلب الضم على المزايدة ما لم تستوفى التأمينات القانونية وفق النسب المحددة من البدل الذي عرضه طالب الضم.

المادة ١٣

أولاً– إذا لم يبلغ بدل بيع المال غير المنقول أو إيجاره نتيجة المزايدة العلنية القيمة المقدرة له من لجنة التقدير تمدد المزايدة لمدة (١٥) خمسة عشر يوماً تبدأ من اليوم التالي لنشر الإعلان في الصحيفة أو تأريخ صدوره في حالة عدم خضوعه للنشر.

ثانياً–

أ- إذا لم يبلغ بدل بيع المال غير المنقول أو إيجاره نتيجة المزايدة الثانية (٨٠٪) ثمانين من المئة من القيمة المقدرة له يعاد تقديره من لجنة تقدير أخرى تشكل وفق أحكام المادة (٧) من هذا القانون ويعلن عن إجراء مزايدة جديدة.

ب- عند عدم بلوغ بدل البيع أو بدل الإيجار (٨٠٪) ثمانين من المئة من القيمة المقدرة ثانية يعرض الأمر على الوزير أو رئيس الجهة غير المرتبطة بوزارة للوقوف على الأسباب ومعالجتها أو إلغاء المزايدة العلنية.

المادة ١٤

لا تعد الإحالة عند البيع أو الإيجار قطعية إلا بتصديق الوزير المختص أو رئيس الجهة غير المرتبطة بوزارة أو من يخوله أي منهما.

المادة ١٥

أولاً-

أ- مع مراعاة أحكام المادة (١٢) من هذا القانون يجري الإعلان عن بيع الدور أو الشقق أو الأراضي السكنية التي لا تزيد مساحتها عن (٣٠٠م) ثلاثمائة متر مربع العائدة إلى الدولة بما فيها أموال الدولة العائدة لدواوين الأوقاف باستثناء الأراضي الموقوفة وقفاً صحيحاً أو ذرياً إلى منتسبي الدولة أو القطاع العام في الإقليم، على أن تكون الأولوية للمتزوجين الذين لا يملكون هم أو أزواجهم أو أولادهم القاصرون أو من يعيلون غيرهم بموجب قرار قضائي بات داراً أو شقة أو أرضاً سكنية على وجه الاستقلال ولم يكونوا قد حصلوا على وحدة سكنية أو قطعة أرض من الدولة أو الجمعيات التعاونية, ويجري البيع بين منتسبي الوزارة الواحدة مع إعطاء الأسبقية لمنتسبي الدائرة التي تعود الدور أو الشقق أو الأراضي السكنية لها أولاً, فإذا لم يتقدم أحد منتسبي الوزارة أو الدائرة المعنية أو بقي قسم منها فتعلن مجدداً للبيع إلى منتسبي الدولة عامة في الإقليم ويشار في الإعلان إلى أنه في حالة عدم حصول راغب في الشراء منهم أو بقي قسم منها فتعلن مجدداً للبيع إلى منتسبي الدولة عامة ويشار في الإعلان إلى أنه في حالة عدم حصول راغب في الشراء منهم أو بقي قسم منها فتعلن مجدداً للبيع إلى المواطنين كافة ممن تتوافر فيهم شروط التملك.

ب- تسري أحكام البند (أ) من الفقرة (أولاً) من هذه المادة على الموظفين الذين شغلوا وحدات سكنية تعود إلى دوائر معينة ثم نقلوا إلى دوائر أخرى ضمن الوزارة ذاتها بناء على متطلبات العمل ما داموا شاغلين لتلك الدور.

ثانياً- للموظف المتقاعد الاشتراك في المزايدة المخصصة لعموم منتسبي الدولة في الإقليم لبيع العقارات السكنية المبينة في البند (أ) من الفقرة (أولاً) من هذه المادة في حالة توافر شروطها فيه، أما إذا كان شاغلاً للعقار فعلاً بشكل أصولي وقت بيع العقار فيعامل معاملة منتسبي الدائرة التي يعود إليها العقار بالنسبة للاشتراك في مزايدة علنية إذا كان منتسباً لها قبل إحالته إلى التقاعد مباشرة على أن يتعهد تحريرياً بإخلاء العقار خلال مدة (٦) ستة أشهر من تأريخ اكتساب قرار إحالة المزايدة بعهدة غيره الدرجة القطعية وبخلافه تجري تخلية العقار جبراً من مديرية التنفيذ المختصة دون أي إمهال آخر.

ثالثاً- يستثنى من حكم الفقرة (أولاً) من هذه المادة الحصص المشاعة في العقارات السكنية غير القابلة للافراز حيث يعلن عن بيعها للمواطنين كافة.

المادة ١٦

للوزير المختص أو رئيس الجهة غير المرتبطة بوزارة أو من يخوله أي منهما صلاحية الإعلان على إنشاء حقوق المساطحة على الأموال غير المنقولة لأغراض الأنشطة التجارية والصناعية والاستثمارية بطريق المزايدة العلنية بالإجراءات ذاتها المنصوص عليها في المادة (١٢) من هذا القانون وعلى الوجه الآتي:

أولاً- أن لا تتجاوز مدة المساطحة (خمس وعشرون) سنة غير قابلة للتجديد تؤول بعدها المشيدات إلى الجهة المالكة دون بدل.

ثانياً- يتم استيفاء بدل المساطحة سنوياً على أن تتم مراجعة البدل كل خمس سنوات من تأريخ إبرام عقد المساطحة، ويتم تنظيم ذلك بتعليمات تصدر عن الوزير المختص.

ثالثاً- يلتزم المساطح بإقامة المشيدات خلال المدة المحددة في عقد المساطحة والمقترنة بموافقة الوزير المختص أو رئيس الجهة غير المرتبطة بوزارة أو من يخوله أي منهما مع تقديم تأمين نهائي يعادل (٥٪) خمسة من المائة من القيمة الكلية لمبلغ المزايدة عن كامل مدة العقد ضماناً لحسن التنفيذ وساري طوال مدة العقد، مع تجديد هذا الضمان قبل بداية السنوات التالية للعقد، ولا

يجوز إطلاق الضمان إلا بعد انتهاء مدة العقد المبلغ، وفي حالة عدم التشييد خلالها يصادر مبلغ الضمان ويعتبر عقد المساطحة لاغياً ويؤول ما هو قائم من مشيدات إلى الجهة المالكة دون مقابل.

رابعاً- إذا تأخر المساطح عن تسديد البدل السنوي في موعده فللوزير أو رئيس الجهة غير المرتبطة بوزارة تأجيل استيفاء هذا البدل مدة مناسبة من تأريخ استحقاقه وفي هذه الحالة يحمل المساطح فوائد تأخيرية بنسبة (٧٪) سبعة من المائة من البدل المستحق. وإذا تكرر ذلك فللوزير المختص أو رئيس الجهة غير المرتبطة بوزارة إلغاء عقد المساطحة وأيلولة المشيدات القائمة إلى الجهة المالكة دون بدل.

الفصل الثالث

تسديد البدل

الفرع الأول

تسديد بدل بيع المال غير المنقول

المادة ١٧

أولاً- يلزم المشتري بدفع بدل بيع المال غير المنقول دفعة واحدة خلال مدة (٣٠) ثلاثين يوماً من تأريخ الإحالة القطعية.

ثانياً- للوزير المختص أو رئيس الجهة غير المرتبطة بوزارة أو من يخوله أي منهما الموافقة على دفع بدل البيع مقسطاً وفقاً لما يأتي:

أ- نصف بدل المبيع، وكامل المصاريف خلال مدة (٣٠) ثلاثين يوماً من تأريخ الإحالة القطعية.

ب- بقية بدل البيع بأقساط لا تتجاوز (٥) خمسة أقساط، ولا يمتد أجل آخر قسط إلى أكثر من (٣) ثلاث سنوات من التأريخ المحدد في البند (أ) من هذه الفقرة.

ثالثاً- تسري الأحكام الآتية عند بيع العقارات السكنية العائدة للدولة أو القطاع العام إلى منتسبيها عند تسديد بدل البيع:

أ- تكون نسبة التأمينات (٥٪) خمسة من المئة من القيمة التقديرية للوحدة أو قطعة الأرض السكنية.

ب- تستوفى نسبة (٥٪) خمسة من المئة من بدل المبيع كمقدمة ويسدد الباقي بأقساط سنوية متساوية لمدة (١٠) عشر سنوات من تأريخ البيع.

رابعاً- لرئيس مجلس الوزراء أو من يخوله إعادة جدولة الأقساط المستحقة على المشاريع الصناعية والزراعية المباعة وفق أحكام هذا القانون بما يؤمن زيادة مدة التقسيط إذا تأيد بناء على توصية من لجنة مختصة تشكل بأمر من رئيس مجلس الوزراء أو من يخوله وجود مبررات أو ظروف تستدعي ذلك وبالفائدة التأخيرية التي تستوفيها المصارف الحكومية حسب طبيعة العقار المبيع.

المادة ١٨

أولاً- إذا تأخر المشتري في تسديد أحد الأقساط في موعده فللوزير أو رئيس الجهة غير المرتبطة بوزارة تأجيل استيفاء هذا القسط بناء على طلب المشتري مدة مناسبة من تأريخ استحقاقه، وفي هذه الحالة يحمل الفائدة التأخيرية التي تستوفيها المصارف الحكومية حسب طبيعة استعمال العقار بالنسبة للقسط المستحق.

ثانياً- إذا تكرر تأخير التسديد فللوزير المختص أو رئيس الجهة غير المرتبطة بوزارة أو من يخوله أي منهما أن يقرر إما قبول تسديد القسط أو الأقساط المتأخرة مع تحميل القسط أو الأقساط المتأخرة الفائدة المنصوص عليها في الفقرة (أولاً) من هذه المادة متى وجد ضرورة تستدعي ذلك أو إلغاء التقسيط واستيفاء ما تبقى دفعة واحدة.

ثالثاً- إذا تعذر استيفاء الأقساط المتأخرة وصدر قرار من الوزير المختص أو رئيس الجهة غير المرتبطة بوزارة بإلغاء التقسيط واستيفاء ما تبقى دفعة واحدة فيتم اتخاذ الإجراء الآتي:

أ- إذا لم يكن العقار مسجلاً باسم المشتري في دائرة التسجيل العقاري المختصة فيباع من الجهة المالكة استناداً إلى أحكام هذا القانون وفي هذه الحالة يسدد المشتري الثاني بدل البيع دفعة واحدة وتستوفى من ثمنه الأقساط المتبقية في ذمة المشتري الأول مع الفوائد التأخيرية ومصاريف البيع الثاني ويجري تسليم المشتري الأول المبالغ المسددة منه ويقيد المبلغ المتبقي إيراداً للجهة المالكة.

ب- إذا كان العقار مسجلاً باسم المشتري فيباع على وفق أحكام قانون التسجيل العقاري رقم (٤٣) لسنة ١٩٧١ باعتباره محجوزاً بحكم الرهن التأميني لقاء ما تبقى من بدل بيعه

وتستوفى الأقساط الباقية من ثمنه مع الفوائد ويجري تسليم بقية الثمن إلى المشتري من مديرية التسجيل العقاري المختصة على وفق القانون.

المادة ١٩

يسجل العقار المبيع في دائرة التسجيل العقاري بأسم المشتري ويسلم إليه بعد الإحالة القطعية وتسديد البدل والمصاريف كاملة، أو الجزء الملزم بتسديده مع كامل المصاريف بعد الموافقة على التقسيط وينظم دفع بقية البدل وفق أحكام هذا القانون، وتوضع إشارة الحجز على العقار في دائرة التسجيل العقاري المختصة وتعد هذه الإشارة بحكم الرهن التأميني.

الفرع الثاني

تسديد بدل إيجار المال غير المنقول

المادة ٢٠

أولاً– يلزم المستأجر بدفع بدل الإيجار مع المصاريف كاملة خلال مدة (٣٠) ثلاثين يوماً من تأريخ الإحالة القطعية، إذا كان عقد الإيجار لا تزيد مدته على السنة وللوزير المختص أو رئيس الجهة غير المرتبطة بوزارة أو من يخوله أي منهما الموافقة على تسديد بدل الإيجار مقسطاً على النحو الآتي:

أ– ثلث بدل الإيجار السنوي خلال (٣٠) ثلاثين يوماً من تأريخ الإحالة القطعية.

ب– بقية بدل الإيجار السنوي بأقساط لا تزيد على (٤) أربعة أقساط لا يمتد أجل آخر قسط منها إلى أكثر من (٩) تسعة أشهر من تأريخ بدء مدة عقد الإيجار.

ثانياً– إذا كانت مدة عقد الإيجار تزيد على السنة يلزم المستأجر بدفع البدل كاملاً مع المصاريف كافة خلال (٣٠) ثلاثين يوماً من تأريخ الإحالة القطعية، وللوزير المختص أو رئيس الجهة غير المرتبطة بوزارة أو من يخوله أي منهما الموافقة على تسديد بدل الإيجار مقسطاً على النحو الآتي:

أ– ثلث كامل بدل الإيجار خلال (٣٠) ثلاثين يوماً من تأريخ الإحالة القطعية.

ب- بقية البدل بأقساط لا يزيد عددها على ضعف سنوات الإيجار على أن يدفع القسط الأخير قبل انتهاء مدة الإيجار بـ (٦) ستة أشهر في الأقل.

المادة ٢١

إذا تأخر المستأجر عن تسديد أحد الأقساط في موعده يحمل القسط المتأخر غرامة بما يعادل سعر الفائدة التأخيرية التي تستوفيها المصارف الحكومية حسب طبيعة استعمال العقار وإذا تكرر ذلك فللوزير المختص أو رئيس الجهة غير المرتبطة بوزارة أو من يخوله أي منهما بعد إنذار المستأجر، إلغاء التقسيط واستيفاء ما تبقى من بدل الإيجار والغرامة بما يعادل سعر الفائدة المستحقة دفعة واحدة وفق قانون تحصيل الديون الحكومية.

المادة ٢٢

لا يسلم المأجور إلى المستأجر قبل تسديده بدل الإيجار وفقا لإحكام المادة (٢٠) من هذا القانون.

الفصل الرابع

نكول المشتري أو المستأجر

المادة ٢٣

أولاً-إذا نكل المحال عليه عن دفع بدل المبيع والمصاريف في حالة البيع وبدل الإيجار والمصاريف في حالة الإيجار، فيعرض المال غير المنقول على المزايد الأخير الذي كف يده قبل الناكل بالبدل الذي كان قد عرضه، فإذا وافق على أخذه ودفع التأمينات القانونية وفق النسب المحددة من البدل الذي عرضه، يضمن الناكل بقرار من لجنة البيع أو الإيجار، الفرق بين البدلين من تأميناته في حالة البيع، ويضمن الفرق بين البدلين عن كامل مدة الإيجار من تأميناته في حالة الإيجار، فإن لم تكف فمن أمواله الأخرى، ويستوفى ذلك وفق أحكام قانون تحصيل الديون الحكومية.

ثانياً–إذا رفض المزايد قبل الناكل أخذ المال غير المنقول بالبدل الذي كان قد عرضه، فتجري المزايدة مجدداً بعد مرور (١٥) خمسة عشر يوماً تبدأ من اليوم التالي لنشر الإعلان في الصحيفة وتعد قائمة البيع مفتوحة خلالها ويضمن الناكل بقرار من لجنة البيع والإيجار الفرق بين البدلين ومصاريف إعادة المزايدة ويستوفى ذلك من تأميناته في حالة البيع، والفرق بين البدلين عن كامل مدة الإيجار ومصاريف إعادة المزايدة ويستوفى ذلك من تأميناته في حالة الإيجار، فإن لم تكف فمن أمواله الأخرى وفق أحكام قانون تحصيل الديون الحكومية.

ثالثاً– إذا لم يحصل راغب لشراء المال غير المنقول في حالة البيع أو مستأجر في حالة الإيجار فتعد التأمينات التي دفعها الناكل إيراداً إلى الجهة مالكة المال غير المنقول فإن كانت أقل من مصاريف المزايدتين يضمن الناكل الفرق بينهما ويستحصل من أمواله وفق أحكام قانون تحصيل الديون الحكومية.

رابعاً– لا يسمح للناكل الاشتراك في المزايدة التي تسبب نكوله في إعادتها.

الباب الثالث

بيع وإيجار أموال الدولة غير المنقولة بدون مزايدة

الفصل الأول

بيع الأموال غير المنقولة

المادة ٢٤

أولاً– يجوز بيع الأموال غير المنقولة بدون مزايدة علنية بقرار من الوزير المختص أو رئيس الجهة غير المرتبطة بوزارة ببدل مناسب على ألا يقل عن (٥٠ ٪) خمسين من المئة من البدل الحقيقي للعقار وحسب الأسعار السائدة لمثيلاتها والمجاورة الذي تقدره لجنة التقدير ويوافق عليه الوزير المختص أو رئيس الجهة غير المرتبطة بوزارة إلى دوائر الدولة والقطاع العام في حالة استخدام العقار للأغراض الرسمية للدائرة.

ثانياً– للبلدية المختصة بعد موافقة وزير البلديات والسياحة بيع الأراضي المخصصة للإسكان ببدل حقيقي وحسب الأسعار السائدة لمثيلاتها والمجاورة تقدره لجنة التقدير المنصوص عليها في

هذا القانون وبدون مزايدة علنية إلى العراقيين الذين لا يملكون هم أو أزواجهم أو أولادهم القاصرون داراً أو شقة أو أرض سكنية على وجه الاستقلال ولم يكونوا قد حصلوا على وحدة سكنية أو قطعة أرض سكنية من الدولة أو الجمعيات التعاونية للإسكان.

ثالثاً– للوزير المختص أو رئيس الجهة غير المرتبطة بوزارة أو من يخوله أي منهما من خلال محضر كشف مع دائرة التسجيل العقاري أن يقرر:

أ– بيع فضلات الطرق والفضلات الناجمة عن أي مصدر آخر ذات المساحات التي تقل عن الحد الأدنى للإفراز أو التي لا يمكن إفرازها، وينظم ذلك بتعليمات تصدر عن الوزير المختص.

ب– بيع القطعة المفرزة بسند مستقل أو التي يمكن إفرازها ولها منفذ على الطريق العام بالمزايدة العلنية كقطعة مستقلة حسب أحكام هذا القانون بشرط أن لا تحجب القطع المجاورة.

الفصل الثاني

إيجار الأموال غير المنقولة

المادة ٢٥

أولاً– يجوز إيجار الأموال غير المنقولة بالبدل الحقيقي وحسب بدلات الإيجار السائدة لمثيلاتها والمجاورة الذي يقدره لجنة التقدير المشكلة بموجب هذا القانون بدون مزايدة علنية بقرار من الوزير المختص أو رئيس الجهة غير المرتبطة بوزارة أو من يخوله أي منهما إلى الجهات الآتية:

أ– منتسبي دوائر الدولة والقطاع العام في الإقليم بالنسبة للوحدات السكنية المملوكة للدولة.

ب– دوائر الدولة والقطاع العام والنقابات والاتحادات والمنظمات والجمعيات في الإقليم لغرض استغلال المال غير المنقول المؤجر دائرة أو مقراً لأعمالها أو لأغراضها المنصوص عليها في القوانين.

جـ– مستأجري حوانيت القوات المسلحة الواقعة في الثكنات والمستودعات والمدارس والمستشفيات العسكرية وغيرها ومستأجري الحوانيت في دوائر الدولة والقطاع العام التي لها ظروف خاصة تستوجب مراعاة الدقة في اختيار المستأجر.

د- أصحاب الأملاك المجاورة للشواطئ المملوكة للدولة إذا كانت الشواطئ المراد استئجارها متصلة بها وليس لها طريق للمرور إلا عبر هذه الأملاك.

هـ- مستأجري العقارات المخصصة لإنتاج الخبز والصمون بعد انتهاء مدة عقد الإيجار الأول المبرم نتيجة المزايدة العلنية على أن تتم إعادة تقدير بدل الإيجار من قبل لجنة التقدير المشكلة بموجب هذا القانون.

و- مستأجري الأراضي المملوكة للدولة لغرض إنشاء محطات الاستراحة ومحطات تعبئة الوقود الواقعة على الطرق الخارجية خارج حدود البلدية المشمولة بضوابط تأجير الأراضي على الطرق الخارجية لتشييد محطات الاستراحة عليها للمرة الأولى فقط وتخضع لإجراءات المزايدة العلنية بعد انتهاء مدة الإيجار.

ز- شركات القطاع الخاص المتخصصة بمنظومات الاتصالات الحائزة على الإجازة الأصولية والمتعاقدة مع الجهات المختصة لغرض إقامة أبراج مشروع الهاتف النقال وقاعات لمشروع الهاتف اللاسلكي وقاعات استخدام محطات (VSAT) التي تربط بالبدالات.

ثانياً-

أ- يخول وزير التجارة والصناعة صلاحية إيجار الأراضي المقامة عليها الأفران والمطاحن والكراجات وورش التصليح العائدة لهذه المرافق إلى الأشخاص الذين ترسو عليهم مزايدة بيع تلك المرافق.

ب- يتم إيجار الأراضي المذكورة في البند (أ) من هذه الفقرة استثناءً من إجراءات المزايدة ويحدد بدل الإيجار مقدماً من لجنة التقدير المشكلة بموجب المادة (٧) من هذا القانون.

ثالثاً- للوزير المختص أو رئيس الجهة غير المرتبطة بوزارة بناءً على طلب المستأجر تمديد مدة عقد إيجار العقارات غير السكنية المؤجرة بدون مزايدة علنية على أن يعاد تقدير البدل الحقيقي كل (٣) ثلاث سنوات وفق الإجراءات المقررة في هذا القانون.

رابعاً-

أ- للوزير المختص أو رئيس الجهة غير المرتبطة بوزارة بناءً على طلب المستأجر تمديد مدة عقد إيجار العقارات غير السكنية المؤجرة بالمزايدة العلنية إذا كانت مدة الإيجار الأصلية تقل عن (١٠) عشر سنوات ويشترط ألا تزيد المدة الأصلية ومدة التمديد على (١٠) عشر سنوات.

ب- على المستأجر تقديم طلب تحريري عند رغبته في التمديد قبل (٣) ثلاثة أشهر من انتهاء مدة عقد الإيجار الأصلي وبخلافة يسقط حقه في طلب التمديد.

جـ- عند الموافقة على طلب التمديد تفرض زيادة على بدل الإيجار المسمى في العقد بنسبة (١٠٪) عشرة من المئة من إيجار السنة السابقة للتمديد عن كل سنة من سنوات التمديد على وفق متوالية عددية.

المادة ٢٦

لوزير المالية والاقتصاد بالتنسيق مع وزير البلديات والسياحة بناء على طلب دائرة العلاقات الخارجية وبموافقة رئيس الوزراء، إجارة الأراضي المملوكة للدولة إلى الدول الأجنبية لإنشاء مقرات لممثلياتها السياسية أو القنصلية أو لغرض إنشاء دور سكن عليها أو مكاتب لملحقياتها وذلك لمدة لا تزيد على مدة الإيجار المسموح بها في بلد الطرف الآخر ببدل تقدره لجنة خاصة يشكلها وزير المالية والاقتصاد أو بدون بدل بشرط المقابلة بالمثل.

المادة ٢٧

تحدد بدلات إيجار الأموال غير المنقولة، من لجان التقدير، ولا تعد هذه البدلات قطعية إلا بتصديق الوزير المختص أو رئيس الجهة غير المرتبطة بوزارة أو من يخوله أي منهما ما لم يوجد نص قانوني يقضي بخلاف ذلك.

الباب الرابع

بيع وإيجارأموال الدولة المنقولة بالمزايدة العلنية

الفصل الأول

بيع الأموال المنقولة

المادة ٢٨

أولاً– تقدر قيمة المال المراد بيعه من لجنة التقدير المشكلة وفق أحكام المادة (٧) من هذا القانون باستثناء ممثل دائرة التسجيل العقاري، وتتبع في تقدير قيمته الإجراءات المنصوص عليها في المادة (٨) من هذا القانون، مع مراعاة طبيعة المال المنقول.

ثانياً– تنظم اللجنة محضراً يتضمن أوصاف المال المنقول وقيمته المقدرة يوقع من أعضاء لجنة التقدير والخبراء إن وجدوا، ولا يعد هذا التقدير قطعياً إلا بتصديقه من الوزير المختص أو رئيس الجهة غير المرتبطة بوزارة أو من يخوله أي منهما.

المادة ٢٩

تتولى لجنة البيع والإيجار المشكلة وفق أحكام المادة (٩) من هذا القانون بيع المال المنقول وفق الإجراءات الآتيــة:

أولاً– تنظم قائمة مزايدة في ضوء أوصاف المال المراد بيعه المثبتة في محضر لجنة التقدير، وتعلن عن وضع المال في المزايدة العلنية لمدة لا تقل عن (٧) سبعة أيام ولا تزيد على (٣٠) ثلاثين يوماً من اليوم التالي لنشر الإعلان في صحيفتين يوميتين تصدر إحداهما في أربيل والأخرى في مركز المحافظة التي تجري فيها المزايدة، وتعلق نسخة من الإعلان في الدائرة التي تتولى بيعها، وأخرى في المحل المخصص للبيع وللجنة أن تقرر نشر الإعلان بوسائل الإعلان الأخرى إذا رأت أن المصلحة العامة تستوجب ذلك.

ثانياً– يجب أن يتضمن الإعلان جميع أوصاف المال المراد بيعه ويوم وتأريخ المزايدة وساعتها وشروط الاشتراك فيها ومقدار التأمينات الواجب إيداعها والمكان الذي تجري فيه.

ثالثاً– تعد قائمة المزايدة مفتوحة من اليوم التالي لنشر الإعلان وعلى الراغبين في الاشتراك فيها مراجعة الدائرة المختصة لإبداء رغبتهم بالشراء على أن يودع كل منهم تأمينات لا تقل عن (٢٠٪) عشرين من المئة من القيمة المقدرة للمال قبل الاشتراك في المزايدة.

رابعاً– ينادى في اليوم المعين للبيع في الزمان والمكان المحددين، للاشتراك في المزايدة وبالقيمة المقدرة على أن يتضمن النداء وصفاً كاملاً للأموال المراد بيعها.

خامساً– تجري المزايدة علناً، ثم تقرر لجنة البيع الإحالة إلى المزايد الأخير، ويعد العرض الذي لا يزاد عليه بعد مضي (٥) خمس دقائق نهاية للمزايدة.

سادساً– يجوز الضم على بدل المزايدة الأخير خلال (٥) خمسة أيام عمل من تأريخ الإحالة على أن لا تقل عن (١٥٪) خمس عشرة من المئة من البدل الأخير ولا يعد طلب الضم مقبولاً ما لم يدفع طالب الضم التأمينات القانونية بنسبة (٢٠٪) عشرين من المئة من البدل الذي عرضه، وعندئذ يعلن عن فتح مزايدة جديدة لمدة (٧) سبعة أيام تبدأ من اليوم التالي لنشر الإعلان ثم تجري بعدها الإحالة ولا يجوز الضم على بدل المزايدة الأخير.

المادة ٣٠

أولاً– إذا لم يبلغ بدل بيع المال بنتيجة المزايدة العلنية القيمة المقدرة له من لجنة التقدير، تمدد المزايدة لمدة (١٥) خمسة عشر يوماً تبدأ من اليوم التالي لنشر الإعلان في الصحف.

ثانياً– يباع المال في المزايدة الثانية بالسعر الذي ترسو عليه إذا لم يكن من الأموال التي يمكن الإفادة منها في الصناعات التحويلية.

ثالثاً– إذا رأت لجنة البيع أن السعر الذي رست عليه المزايدة الثانية لا يحقق المصلحة العامة تمدد المزايدة لمدة (١٥) خمسة عشر يوماً أخرى تبدأ من اليوم التالي لنشر الإعلان في الصحف، وتباع الأموال في المزايدة الثالثة بالسعر الذي ترسو عليه.

المادة ٣١

لا تعد الإحالة قطعية إلا بتصديق الوزير المختص أو رئيس الجهة غير المرتبطة بوزارة أو من يخوله أي منهما.

المادة ٣٢

أولاً– إذا نكل المزايد الأخير الذي رست عليه المزايدة عن دفع بدل المبيع وكامل المصاريف خلال (٧) سبعة أيام من تأريخ الإحالة القطعية، فيعرض المال المبيع على المزايد الأخير الذي كف يده قبل الناكل بالبدل الذي كان قد عرضه، فإذا وافق على أخذه ودفع التأمينات القانونية بنسبة (٢٠٪) عشرين من المئة من البدل، يضمن الناكل بقرار من لجنة البيع والإيجار الفرق بين البدلين ويستوفى من تأميناته فإن لم تكف فمن أمواله الأخرى وفق أحكام قانون تحصيل الديون الحكومية.

ثانياً– إذا رفض المزايد قبل الناكل أخذ المال المبيع بالبدل الذي كان قد عرضه فتجري المزايدة مجدداً بعد مرور (١٥) خمسة عشر يوماً تبدأ من اليوم التالي لنشر الإعلان وتعد قائمة البيع مفتوحة خلالها ويضمن الناكل بقرار من لجنة البيع والإيجار الفرق بين البدلين ومصاريف المزايدة التي نكل عنها، ويستوفى ذلك من تأميناته فإن لم تكف فمن أمواله الأخرى وفق أحكام قانون تحصيل الديون الحكومية.

ثالثاً– إذا لم يحصل راغب لشراء المال المنقول فتعد التأمينات التي دفعها الناكل إيراداً إلى الجهة مالكة المال فإن كانت أقل من مصاريف المزايدتين يضمن الناكل الفرق ويستوفى من أمواله وفق قانون تحصيل الديون الحكومية.

المادة ٣٣

يجوز بيع و إيجار أموال الدولة المنقولة بدون نشر في الصحف المحلية وبدون مزايدة علنية وبالقيمة التقديرية بقرار من الوزير المختص أو رئيس الجهة غير المرتبطة بوزارة أو من يخوله أي منهما في إحدى الحالات الآتية:

أولاً– إذا كان البيع أو الإيجار إلى دوائر الدولة والقطاع العام.

ثانياً– إذا كانت الأموال المراد بيعها سريعة التلف أو متناقصة القيمة.

ثالثاً– إذا كان مجموع القيمة المقدرة للأموال المراد بيعها لا يزيد على (٥٠٠٠٠٠) خمسمائة ألف دينار في كل حالة.

رابعاً- إذا كانت مصاريف حفظ وصيانة الأموال المراد بيعها باهضة الثمن بالنسبة لقيمتها.

المادة ٣٤

تتولى لجنة التقدير ولجنة البيع والإيجار المشكلتان وفق أحكام المادتين (٧) و(٩) من هذا القانون باستثناء ممثل دائرة التسجيل العقاري تقدير قيمة المال المنقول وبيعه بدون مزايدة علنية، ولا يعد قرار التقدير أو قرار البيع قطعياً إلا بتصديقهما من الوزير المختص أو رئيس الجهة غير المرتبطة بوزارة أو من يخوله أي منهما.

المادة ٣٥

أولاً- يجري تسليم المال المبيع بعد دفع بدل البيع والمصاريف ويعد البيع قطعياً، ويلزم المشتري بنقله خلال مدة (١٥) خمسة عشر يوماً من تأريخ الإحالة القطعية، ولا تتحمل الجهة الحكومية مسؤولية التلف أو الأضرار التي تصيب المال بعد انقضاء هذه المدة.

ثانياً- للوزير المختص أو رئيس الجهة غير المرتبطة بوزارة أو من يخوله أي منهما إمهال المشتري مدة لا تزيد على (٣٠) ثلاثين يوماً لنقل المال إذا وجد ضرورة لذلك أو عذراً مشروعاً ويتحمل المشتري أجور الخزن عن فترة الإمهال.

ثالثاً- في حالة عدم نقل المال المنقول بعد انتهاء المدة المحددة أو مدة الإمهال فتستوفى منه أجور خزن بنسبة (٠,٥٪) نصف من المئة من بدل البيع عن كل يوم تأخير ولمدة (٣٠) ثلاثين يوماً فإن انتهت هذه المدة ولم يقم المشتري بنقل المال جاز للدائرة الإعلان عن بيعه ثانية وفق أحكام هذا القانون.

رابعاً- في حالة كون بدل المبيع في المزايدة الثانية أقل من البدل الذي دفعه المشتري الأول فيضمن الفرق بين البدلين وأجور الخزن المتحققة، ويستوفى من المبلغ الذي كان قد دفعه فإن لم يكف فمن أمواله الأخرى وفق قانون تحصيل الديون الحكومية.

خامساً- إذا لم يوجد راغب في الشراء يجوز إيداعه في أحد المستودعات على أن يتحمل المشتري تكاليف النقل والإيداع.

الفصل الثاني

إيجار الأموال المنقولة

المادة ٣٦

يجوز إيجار أموال الدولة المنقولة عند الضرورة بقرار من الوزير المختص أو رئيس الجهة غير المرتبطة بوزارة أو من يخوله أي منهما وفق أحكام هذا القانون، وله تأجيرها بدون إعلان وبدون مزايدة علنية إلى دوائر الدولة والقطاع العام في الإقليم.

المادة ٣٧

تحدد بدلات إيجار الأموال المنقولة من لجان التقدير ولا تعد هذه البدلات قطعية إلا بتصديق الوزير المختص أو رئيس الجهة غير المرتبطة بوزارة أو من يخوله أي منهما ما لم يوجد نص يقضي بخلاف ذلك.

الباب الخامس

أحكام ختامية

المادة ٣٨

إذا انتهت المدد المحددة بموجب هذا القانون في يوم عطلة رسمية فتمدد إلى اليوم الذي يليه من أيام العمل الرسمي.

المادة ٣٩

لرئيس مجلس الوزراء أن يقرر عند الضرورة بيع أموال الدولة المنقولة وغير المنقولة أو إيجارها استثناءً من الإجراءات المنصوص عليها في هذا القانون.

المادة ٤٠

تستثنى المشاريع الخاضعة لأحكام قانون الاستثمار النافذ في إقليم كوردستان من أحكام هـذا القانون.

المادة ٤١

أولاً- يوقف العمل بقانون بيع وإيجار أموال الدولة رقم (٣٢) لسنة ١٩٨٦ وتبقى التعليمات الصادرة بموجبه نافذة بما لا يتعارض مع أحكام هذا القانون لحين إصدار ما يحل محلها أو يلغيها.

ثانياً- يوقف العمل بقرارات مجلس قيادة الثورة (المنحل) الآتية:

أ- رقم (٤٠٠) في ١٩٨٧/٦/٧.

ب- رقم (٥٢٢) في ١٩٨٧/٧/٢١.

جـ- رقم (٨٣٢) في ١٩٨٧/١٠/٢٨.

د- رقم (٥٥٧) في ١٩٨٨/٥/٢٥.

هـ - رقم (٦٨١) في ١٩٨٨/٨/٢.

و- رقم (٦٢) في ١٩٩٠/٢/٤.

المادة ٤٢

لوزير الماليـة والاقتصاد بالتنسيق مع وزيـر البلـديات والسـياحة إصـدار التعليمـات اللازمـة لتسهيل تنفيـذ أحكام هذا القانون.

المادة ٤٣

ينفذ هذا القانون بعد مضي (٣٠) ثلاثين يوماً من تـأريخ نشـره في الجريـدة الرسميـة (وقـائع كوردستان).

الأسباب الموجبة

بالنظر لأهمية أموال الدولة كونها ملكاً للشعب، فإن الإدارة ملزمة بحسن التصرف في هذه الأموال بما يحقق أقصى منفعة للشعب ومراعاة أكثر لمقتضيات المصلحة العامة في ذلك، الأمر الذي يستوجب أن يتم التصرف في هذه الأموال بيعاً أم إيجاراً أم مساطحة وفق أحكام قانونية تنظم إجراءات التصرف بأكبر قدر من الشفافية والوضوح وأقرب إلى العدالة بما يحقق الأهداف المنشودة من بيع وإيجار أموال الدولة، ولأجل كل ذلك فقد شرع هذا القانون.